

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO GMINY
SULMIERZYCE**

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXXIII/233/2013
Rady Gminy w Sulmierzycach
z dnia 27 czerwca 2013 r.*

SKŁAD ZESPOŁU AUTORSKIEGO:

mgr inż. PIOTR ULRICH

członek Okręgowej Izby Urbanistów z/s w Warszawie - WA-263

mgr inż. arch. ŁUKASZ NITECKI

członek Okręgowej Izby Urbanistów z/s w Warszawie - WA-401

mgr MAGDALENA SALWA

mgr inż. arch. PAWEŁ SKURPEL

mgr SYLWIA ADAMKIEWICZ

mgr MARCIN STRĄKOWSKI

Spis treści

I	Wprowadzenie	7
1.	Podstawa i zakres opracowania	7
2.	Rola studium w systemie planowania przestrzennego	7
3.	Materiały wejściowe	9
II	Uwarunkowania Zagospodarowania Przestrzennego	11
1.	Położenie i powiązania zewnętrzne	11
2.	Struktury funkcjonalno-przestrzenne	11
2.1.	Struktura funkcjonalna	11
2.2.	Struktura zagospodarowania i użytkowania	12
2.3.	Stan prawny gruntów	13
2.4.	Stan ładu przestrzennego	13
2.5.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	14
3.	Zasoby i stan środowiska przyrodniczego	15
3.1.	Rzeźba terenu.....	15
3.2.	Budowa geologiczna.....	17
3.3.	Warunki hydrogeologiczne.....	21
3.4.	Sieć hydrograficzna	23
3.5.	Gleby.....	24
3.6.	Warunki klimatu lokalnego	24
3.7.	Surowce naturalne	25
3.7.a.	Udokumentowane złoża kopalin	25
3.7.b.	Tereny górnicze	26
3.8.	Obszary i obiekty chronione.....	26
3.9.	Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna.....	27
3.10.	Fauna.....	28
3.11.	Zagrożenia środowiska	28
3.11.a.	Zanieczyszczenia atmosfery.....	28
3.11.b.	Hałas.....	28
3.11.c.	Pole elektromagnetyczne	29
3.11.d.	Osiadanie powierzchni terenu	29
3.11.e.	Procesy sejsmiczne	30
3.11.f.	Osuwanie się mas ziemnych	30
3.11.g.	Zagrożenie powodziowe	30
4.	Stan dziedzictwa kulturowego.....	30
4.1.	Rys historyczny.....	30
4.2.	Obiekty objęte ochroną	33
4.2.a.	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru	33
4.2.b.	Obszary objęte ochroną.....	33
4.2.c.	Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków	34
4.2.d.	Stanowiska archeologiczne	35
5.	Uwarunkowania społeczno-demograficzne	35
5.1.	Rozwój, ruch naturalny i migracje ludności	35
5.2.	Rynek pracy	39
5.3.	Warunki życia i poziom zamożności społeczeństwa.....	39
5.4.	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	40
5.5.	Oświata, kultura, sport, turystyka i rekreacja	40
5.6.	Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego	41
6.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	42
6.1.	Układ komunikacyjny	42
6.2.	Infrastruktura techniczna.....	43
6.2.a.	Zaopatrzenie w wodę.....	43
6.2.b.	Gospodarka ściekowa	44
6.2.c.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	44

6.2.d.	Zaopatrzenie w gaz	45
6.2.e.	Zaopatrzenie w ciepło	45
6.2.f.	Gospodarka odpadami	45
7.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy.....	45
8.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	46
III	Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego	48
1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	48
1.1.	Struktura przestrzenna i kierunki zagospodarowania	48
1.2.	Przeznaczenie terenów	49
1.3.	Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów	55
1.4.	Tereny wskazane do wyłączenia spod zabudowy	56
1.5.	Zasady określania ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników zagospodarowania oraz użytkowania i przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	57
2.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego.....	58
2.1.	Zasady ochrony elementów środowiska	59
2.1.a.	Powierzchnia ziemi	59
2.1.b.	Wody powierzchniowe i podziemne.....	60
2.1.c.	System ekologiczny i walory krajobrazowe	61
2.1.d.	Surowce naturalne	62
2.1.e.	Powietrze atmosferyczne.....	62
2.2.	Obszary ochrony przyrody	63
2.3.	Zagrożenia środowiska	64
2.3.a.	Hałas.....	64
2.3.b.	Promieniowanie elektromagnetyczne	64
2.3.c.	Zagrożenie powodzią.....	65
2.3.d.	Osuwanie się mas ziemnych	65
2.3.e.	Osiadania powierzchni terenu	65
2.3.f.	Procesy sejsmiczne	65
3.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	66
3.1.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	66
3.2.	Leśna przestrzeń produkcyjna	67
4.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	69
4.1.	Cele i przedmiot ochrony	69
4.2.	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	69
4.3.	Zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków	70
4.4.	Stanowiska archeologiczne	70
4.5.	Strefa ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych	70
4.6.	Strefa ochrony konserwatorskiej ekspozycji	71
4.7.	Strefa ochrony konserwatorskiej obserwacji archeologicznej.....	71
5.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	72
5.1.	Układ komunikacyjny	72
5.2.	Infrastruktura techniczna.....	73
5.2.a.	Zaopatrzenie w wodę.....	73
5.2.b.	Gospodarka ściekowa	73
5.2.c.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	74
5.2.d.	Zaopatrzenie w gaz	75
5.2.e.	Zaopatrzenie w ciepło	75
5.2.f.	Gospodarka odpadami	75
5.2.g.	Telekomunikacja.....	76
6.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji	76
7.	Polityka planistyczna.....	77
7.1.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.....	77
7.2.	Obszary przestrzeni publicznej	78
7.3.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego.....	78

7.4.	Wymogi obronności i ochrony cywilnej	78
IV	Podsumowanie.....	81
1.	Polityka funkcjonalno-przestrzenna	81
2.	Objaśnienie zmian w nowym opracowaniu w stosunku do poprzedniej edycji studium 82	
3.	Wpływ uwarunkowań na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego	83
4.	Interpretacja zapisów i ustaleń studium	84
5.	Uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń projektu zmiany studium	84

Wprowadzenie

1st Podstawa i zakres opracowania

Podstawą formalną do opracowania zmiany studium jest Uchwała Nr XXII/141/2012 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 31 lipca 2012 r. w sprawie: przystąpienia do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce.

Głównym celem sporządzenia niniejszego studium jest ujednoczenie zapisów jego treści w związku z licznymi dotychczasowymi zmianami, wyznaczenie obszarów rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii oraz nowych terenów zabudowy wynikających z wniosków zgłoszonych przez mieszkańców gminy.

Zakres i tryb opracowania określają przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 poz. 717, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233).

Sporządzającym studium jest Wójt, natomiast zatwierdzanie następuje w formie uchwały Rady Gminy której załączniki stanowią:

- załącznik nr 1 – tekst zmiany studium,
- załącznik nr 2 – plansza „Uwarunkowania” w skali 1:10 000,
- załącznik nr 3 – plansza „Kierunki zagospodarowania, polityka funkcjonalno-przestrzenna” w skali 1:10 000,
- załącznik nr 4 – rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag zgłoszonych do wyłożonego projektu zmiany studium.

2nd Rola studium w systemie planowania przestrzennego

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu. Jest dokumentem planistycznym, określającym politykę rozwoju przestrzennego gminy w

jej granicach administracyjnych. Nie jest aktem prawa miejscowego, jednak jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz umożliwiają integrację przestrzeni jako określonej całości. Studium pełni także rolę koordynacyjną pomiędzy planowaniem na szczeblu lokalnym, a planowaniem na szczeblu regionalnym i krajowym. Przy sporządzaniu Studium są uwzględniane zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, ustalenia strategii rozwoju powiatu oraz strategii rozwoju gminy. Studium ma także za zadanie sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy oraz aktem polityki rozwoju przestrzenno – gospodarczego gminy. Określona w studium polityka przestrzenna jest zgodna z zasadami ustanowionymi przepisami prawa i uwzględnia w zagospodarowaniu gminy:

- dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony,
- walory krajobrazowe, stan środowiska przyrodniczego oraz wymagania jego ochrony,
- warunki i jakość życia, ochronę zdrowia oraz bezpieczeństwo ludności i mienia,
- potrzeby i możliwości rozwoju gminy,
- stan prawny gruntów,
- występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych,
- występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych,
- występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagania dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury,
- walory ekonomiczne przestrzeni i prawo własności,
- potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa.

Uchwalone przez Radę Gminy studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale

zawarte w nim i uchwalone zasady polityki przestrzennej winny być wiążące dla Wójta i wszystkich jednostek organizacyjnych działających na terenie gminy. Jest to więc ważny akt władczy, w którym Rada Gminy bezpośrednio wpływa na działania całego swojego aparatu wykonawczego.

3rd Materiały wejściowe

Przy sporządzaniu zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce wykorzystano następujące dokumenty i opracowania:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego
Nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.
wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko,
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020 r.,
Uchwała Nr LI/865/2006 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2006 r.
- Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulmierzyce wraz z prognozą oddziaływania na środowisko,
Uchwała Nr XX/121/2012 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 31 maja 2012 r.
- Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulmierzyce wraz z Prognozami oddziaływania na środowisko,
- Opracowanie ekofizjograficzne,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulmierzyce na lata 2009 – 2015 r.,
- Gminna Ewidencja Zabytków,
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce - *wg stanu na 31 XII 2011 r.*

II Uwarunkowania Zagospodarowania Przestrzennego

1st Położenie i powiązania zewnętrzne

Gmina Sulmierzyce położona jest w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie pajęczańskim.

Gmina graniczy:

- od północy – z gminą Szczerców (powiat bełchatowski),
- od wschodu – z gminą Kleszczów (powiat bełchatowski),
- od południa – z gminą Pajęczno, Strzelce Wielkie (powiat pajęczański) i gminą Lgota Wielka (powiat radomszczański),
- od zachodu – z gminą Rząśnia (powiat pajęczański).

Gmina posiada dobre połączenie komunikacyjne z głównymi ośrodkami regionu poprzez drogę wojewódzką Nr 483 oraz dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych. Miejscowość gminna zlokalizowana jest w odległości ok. 16 km od siedziby powiatu, ok. 24 km od Radomska oraz ok. 29 km od Bełchatowa, ok. 50 km od Piotrkowa Trybunalskiego, ok. 50 km od Częstochowy, ok. 51 km od Wielunia. Odległość Sulmierzyc od stolicy województwa – Łodzi – wynosi ok. 90 km.

Powierzchnia gminy wynosi 8 274 ha, co stanowi 10,29 % powierzchni powiatu pajęczańskiego. Liczba mieszkańców kształtuje się w okolicy 4 600 osób, (8,6% ludności powiatu).

Administracyjnie gmina podzielona jest na 14 sołectw: Bieliki, Bogumiłowice, Chorzenice, Dworszowice Pakoszowe, Eligiów, Kodrań, Kuźnica, Łęczyska, Marcinów, Ostrołęka, Piekary, Sulmierzyce Kolonia, Sulmierzyce Wieś, Wola Wydrzyna.

2nd Struktury funkcjonalno-przestrzenne

2nd1st Struktura funkcjonalna

Gmina Sulmierzyce jest gminą rolniczą. Użytki rolne zajmują blisko 78% jej powierzchni. Funkcjonalnie gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie w krajobrazie dominują lasy, docelowo przeznaczoną na wyrobisko oraz południową, skupiającą jednostki osadnicze oraz tereny rolnicze. Ze względu na planowane

rozpoczęcie eksploatacji ze złoża węgla brunatnego, charakter krajobrazu oraz sposób użytkowania gruntów północnej części gminy ulegnie pełnemu przekształceniu, podobnie jak ma to miejsce w sąsiedniej gminie Kleszczów. Zjawiska i procesy zachodzące w tej części gminy będą związane przede wszystkim ze zniszczeniem warstwy gleby, zmianą ukształtowania powierzchni terenu i powstawaniem nowych form, zaburzeniem pierwotnego krajobrazu i ukształtowaniem się krajobrazu przemysłowego.

Sieć osadnicza koncentruje się w południowej części gminy. Większość sołectw ma charakter typowo rolniczy, który uzupełnia funkcja mieszkaniowo-usługowa, w tym rzemiosło. Miejscowość gminna z siedzibą władz samorządowych skupia większość urzędów i instytucji, w tym: Gminną Bibliotekę Publiczną, Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia oraz jednostki oświatowe. Sulmierzyce to także główny ośrodek handlowo-usługowy, który dzięki położeniu w centralnej części gminy zapewnia dostępność najważniejszych usług dla wszystkich mieszkańców gminy. Poza miejscowością gminną największe wsie sołeckie to Chorzenice, Bogumiłowice, Piekary, Dworszowice Pakoszowe.

Wymienione tereny zainwestowane mają mały udział w powierzchni gminy, a w istniejącej strukturze użytkowania przeważają użytki rolne, co potwierdza rolniczy charakter gminy.

2nd2nd   Struktura zagospodarowania i użytkowania

Gmina Sulmierzyce charakteryzuje się dosyć jednorodną strukturą zagospodarowania, w której dominuje rolnicza przestrzeń produkcyjna. Na jej terenie przeważa zabudowa zagrodowa uzupełniania przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz tereny mieszkaniowo-usługowe (związane przede wszystkim z drobnym rzemiosłem). Tereny zabudowy wielorodzinnej zlokalizowane są na terenie miejscowości Wola Wydrzyna.

W większości miejscowości zabudowa zlokalizowana jest w postaci pasm wzdłuż tras komunikacyjnych. Wyjątek stanowią Sulmierzyce i Bogumiłowice, których rozplanowanie jest znacznie bardziej złożone. Miejscowość gminna jest przykładem wsi o bardzo urozmaiconym, choć regularnym układzie komunikacyjnym z wyraźnie zarysowanym centrum. Wsie znajdujące się w północnej części gminy w sąsiedztwie planowanego wyrobiska charakteryzują się dużo bardziej rozproszoną strukturą z luźno rozmieszczonymi zabudowaniami.

Cała gmina jest zwodociągowana. Na jej terenie funkcjonuje jedna biologiczna oczyszczalnia ścieków, do której podłączone są miejscowości: Sulmierzyce, Dąbrowa, Chorzenice, Marcinów i Bieliki. Zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się poprzez sieć średniego napięcia składającą się głównie z linii napowietrznych 15 kV oraz stacji transformatorowych słupowych powiązanych ze stacją transformatorową „Wistka” – głównym punktem zasilania 110/15 kV znajdującym się w południowo-zachodniej części gminy.

2nd3rd Stan prawny gruntów

Grunty na terenie gminy Sulmierzyce to w większości własność prywatna, która obejmuje niemal 75% powierzchni. Znaczną część gminy zajmują grunty stanowiące własność państwową, do których zaliczyć należy istniejące lasy państwowe oraz grunty pod planowaną kopalnię. W przypadku pozostałych form dominują grunty pozostałe oraz grunty będące własnością komunalną.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Sulmierzyce		
Własność	Powierzchnia (ha)	Udział (%)
Gmina	56	0,68
Skarb Państwa	1313	15,94
Własność prywatna	6133	74,44
Inni: Spółdzielnia Rolnicza, Spółdzielnia mieszkaniowa, Kościoły, Wspólnota gruntowa, Spółki prawa handlowego, inne	737	8,94

Źródło. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Sulmierzyce na lata 2009-2015

2nd4th Stan ładu przestrzennego

Ład przestrzenny zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym to: „*takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno – gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno – estetyczne*”.

Do czynników wpływających na jego prawidłowe kształtowanie należy: właściwe rozmieszczenie funkcji dające jak największą korzyść, bezkonfliktowe sąsiedztwo oraz odpowiednio ukształtowana struktura pionowa (w tym: zachowanie proporcji

wysokości, występowanie dominanty) i pozioma (przez którą rozumiemy harmonijną strukturę użytkowania gruntu, odpowiedni kształt i wielkość działek, właściwe usytuowanie względem podmiotów gospodarczych).

Skuteczną metodą, która pozwala na kształtowanie ładu przestrzennego w sposób kompleksowy i skoordynowany jest opracowanie dla poszczególnych miejscowości planów zagospodarowania przestrzennego określających przeznaczenie, sposób zagospodarowania i warunki zabudowy, a w przypadku otwartych terenów zieleni, charakteryzujących się wysokimi wartościami przyrodniczymi, podjęłyby działania ochronne. Gmina Sulmierzyce jest w całości objęta planem miejscowym. Dysponuje narzędziem, dzięki któremu możliwe jest prowadzenie zorganizowanej i konsekwentnej polityki przestrzennej poprzez jednoznaczne określenie przeznaczenia terenów sposobu ich użytkowania i zagospodarowania oraz ewentualnego oddziaływania na środowisko przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Obszar gminy Sulmierzyce charakteryzuje się stosunkowo jednorodną i uporządkowaną strukturą zagospodarowania, gdzie zabudowa najczęściej o zwartym charakterze usytuowana jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wśród form zabudowy przeważa zabudowa zagrodowa uzupełniona przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej.

2nd5th   Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Narzędziem umożliwiającym kreacje przestrzeni i tworzenie zharmonizowanego otoczenia w skali gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Plany miejscowe obejmują całą powierzchnię gminy. Poniższej przedstawiono wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy.

- Zmiana fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce wynikająca z założeń techniczno-ekonomicznych budowy „Odkrywki Szczerców” uchwalony uchwałą Nr XXVII/151/2002 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 października 2002 r.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce uchwalony uchwałą Nr XXVI/134/2005 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 4 listopada 2005 r.

- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce obejmująca tereny istniejących siedlisk oraz teren przyszłej oczyszczalni ścieków uchwalona uchwałą Nr X/61/2007 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 26 października 2007 r.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce obejmująca wybrane fragmenty gminy uchwalona uchwałą Nr VIII/35/2011 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 30 maja 2011 r.

Obowiązujące plany miejscowe w znacznym stopniu gwarantują zrównoważony rozwój, zapewniają równowagę środowiska naturalnego i kulturowego. Zabezpieczają też potrzeby mieszkańców i inwestorów poprzez ukierunkowane, długofalowe zagospodarowanie przestrzeni (w ramach wydzielonych stref funkcjonalnych).

3rd Zasoby i stan środowiska przyrodniczego

3rd1st Rzeźba terenu

Według fizyczno-geograficznej regionalizacji Polski gmina Sulmierzyce jest położona w dwóch mezoregionach:

- Kotlina Szczercowska,
- Wysoczyzna Bełchatowska.

Gmina Sulmierzyce położona jest na styku dwóch makroregionów fizycznogeograficznych. Południowa część gminy leży w mezoregionie Wysoczyzny Bełchatowskiej należącej do makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich, natomiast północny jej fragment znajduje się w zasięgu Kotliny Szczercowskiej należącej do makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej.

Na terenie gminy można wydzielić następujące formy rzeźby terenu będące wynikiem działania różnych procesów, w tym:

- formy pochodzenia lodowcowego, do których zaliczyć należy:
  - wysoczyznę morenową płaską – jest ona charakterystyczna przede wszystkim dla środkowej części gminy, zajmując rozległe powierzchnie w okolicy Sulmierzyc. Powierzchnia wysoczyzny zbudowana głównie z gliny zwałowej jest prawie płaska. Nierówności na jej powierzchni mają maksimum kilka stopni pochylenia.
  - pagórki czołowomorenowe – zlokalizowane w południowej części gminy

w rejonie miejscowości Dąbrowa oraz Dworszowicach Pakoszowych. Są one w większości kształtu owalnego, o wysokości względnej 10 m, a ich szerokość i długość wynosi około 500 m lub nieco powyżej. Najrozleglejszą i najwyższą formę reprezentuje wał w Dworszowicach Pakoszowych o wysokości względnej 20 m, długości 2,5 km i szerokości 0,5 km.

- ozy – jako oz zakwalifikowano wzgórze położone w Winku. Składa się on z kilku pagórków uszeregowanych równoleżnikowo, których wierzchołki wznoszą się do wysokości 195,0 – 200,0 m n.p.m., o wysokości względnej kilkunastu metrów. Między nimi występują charakterystyczne przewężenia. Oz Winka leży w rynnice lodowcowej na przedłużeniu ozu z Antoniówki.
- kemy – występują na północ i północny zachód od Sulmierzyc, tworząc zespół kemowy Stanisławowa, a także jako pojedyncze kemy w Kuźnicy, Nowej Wsi i Winku. Kemy Stanisławowa utworzyły się w trzech grupach. Wschodnią część reprezentują wzgórza położone w Stanisławowie, środkową w Opolance, zachodnią w Walewicach na północny wschód od Piekar. Zespół ten charakteryzują wzgórza owalne, kopiaste, o zboczach łagodnych, o wysokości względnej od 5 do 10 m. Poszczególne pagórki kemowe, o szerokości i długości od kilkudziesięciu do kilkuset metrów, położone są na wysokości od 210,0 do 248,0 m n.p.m. Między nimi zachowały się liczne obniżenia. Kemy w Nowej Wsi, Kuźnicy i Winku położone są od 193,7 do 210,0 m n.p.m. Tworzą formy kopiaste, dosyć rozległe, o wymiarach kilkuset metrów średnicy. Kemom na obszarze gminy towarzyszą plateau kemowe oraz tarasy kemowe. Tworzą one miejscami płaskie powierzchnie o szerokości kilkuset metrów, długości do kilku kilometrów.
- formy pochodzenia rzeczno (akumulacyjne i erozyjne), do których zaliczyć należy:
  - tarasy nadzalewowe (wyższe i niższe) – widoczne w dolinie Krasowej oraz jej dopływach. Wyższy taras nadzalewowy utworzył się fragmentami wzdłuż rzeki od Ksawerowa w dół rzeki. Zajmuje stosunkowo wąską powierzchnię do kilkuset metrów. Poziom tarasu wznosi się od 2,5 do 4,5 m n.p. rzeki. Niższy taras nadzalewowy

zachował się w dolinie Krasowej fragmentami o szerokości kilkudziesięciu metrów i wysokości względnej od 0,5 do 1,5 m n.p. rzeki.

- o tarasy zalewowe oraz dna dolin rzecznych – towarzyszą wszystkim ciekom znajdującym się na terenie gminy. W dolinkach niższego rzędu taras denny przeważnie przyjmuje postać jednolitej płaskiej lub lekko nieckowatej powierzchni. Szerokość ponad 2 km taras osiąga w dolinie Krasowej od Nowej Wsi do Grabka.

Teren Gminy Sulmierzyce posiada mało urozmaiconą rzeźbę terenu określaną jako płaskorówninną (spadki do 1°). Obszar gminy charakteryzuje się niewielkimi deniwelacjami powierzchni terenu z nielicznymi wzniesieniami pochodzenia polodowcowego. Najwyższe wzniesienia na terenie gminy znajdują się w rejonie wsi: Dąbrowa (251,6 m.n.p.m.) - tj w południowej części gminy. Północna część gminy jest znacznie niższa - rzędne terenu wahają się w granicach 180 - 205 m.n.p.m.

3rd2nd Budowa geologiczna

Charakterystykę geologiczną gminy scharakteryzowano między innymi na podstawie Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1:50000 Arkuszy: Szczerców, Kamieńsk, Brzeźnica Nowa i Radomsko wraz z opisami.

Pod względem geologicznym gmina Sulmierzyce leży w południowej części Niecki Łódzkiej w stropowej części budują utwory mezozoiczne reprezentowane są przez: osady jury (wapienie, ility, margle, piaskowce, mułowce, łupki) o miąższości sięgającej kilkuset metrów, kredy (piaskowców, piasków, wapieni marglisto-ilastych, opok, margli) o miąższości ok. 300 m.

W wyniku ruchów tektonicznych w utworach mezozoicznych tego obszaru utworzony został, przebiegający w północnej części gminy, Rów Kleszczowa, który rozciąga się w kierunku W-E. Na wschodzie rów tektoniczny sięga rejonu północno – zachodniego obrzeża Gór Świętokrzyskich, na zachodzie okolic Działoszyna w rejon monokliny krakowsko – częstochowskiej.

Rów Kleszczowa wypełniony jest osadami trzeciorzędowymi o miąższości sięgającej 300-400 m, przy czym na znacznym jego obszarze kilkadziesiąt metrów stanowi pokład węgla brunatnego, którego miąższość lokalnie wzrasta do 120-160 m. Osady trzeciorzędowe, wypełniające rów Kleszczowa, reprezentowane są przez:

- piaski oraz ility, mułki i mułowce z wkładkami węgla brunatnego stanowiące serię podwęglową o miąższości wynoszącej maksymalnie 150 m;

- węgle brunatne z wkładkami piasków i mułków oraz (głównie w spągu) gytii i i wapieni jeziornych (kredy jeziornej) stanowiące serie węglową o miąższości przeważnie – w środkowej części rowu Kleszczowa – 60-80 m. Zmniejsza się ona ku brzegom rowu, a w lokalnych obniżeniach podłoża mezozoicznego gwałtownie zwiększa się do stukilkudziesięciu metrów.
- otoczaki krzemieni i odwapnionych skał mezozoicznych, ility, iłowce, mułowce oraz piaski z wkładkami węgla brunatnego stanowiące serię nadwęglową. Piaski, mułki i ility mają w rowie Kleszczowa łączną miąższość 50-80 m.

Na południu od rowu Kleszczowa utwory trzeciorzędowe zachowały się w obniżeniach stropu mezozoiku. Wykształcone są one głównie w postaci iłów, iłowców (w zachodniej części gminy) oraz rumoszy i glin zwietrzelinowych na pozostałym obszarze. Najczęściej ich miąższość mieści się w przedziale 15-25 m.

Osady czwartorzędowe, które przykrywają obszar objęty opracowaniem na całej powierzchni warstwą o zróżnicowanej miąższości (od 30 do 60 m) (Sarnacka 1970):

- Plejstocen:

Zlodowacenie środkowopolskie:

a) stadiał najstarszy:

- glina zwałowa – występuje w kilku izolowanych podłużnych płatach w dolinie Dopływu z Bogumiłowic i jej dopływów, na odcinku od Bogumiłowic do Woli Wydrzynej; powstała w procesie akumulacji lodowcowej; jest zwięzła, z gazami, wapnista, lokalnie z wkładkami piasków, mułków oraz żwirów; miąższość wynosi od ok. 10 m (Sarnacka 1970);

b) stadiał mazowiecko-podlaski (Warty):

- piaski wodnolodowcowe dolne – zajmują największą powierzchnię na terenie Kościelizny i Dąbrówki, mniejszą w dolinie rzeki Krasówki w rejonie Marcinowa; na znacznych powierzchniach przykrywa je glina zwałowa; są efektem akumulacyjnej działalności wód lodowcowych w trakcie transgresji lądolodu; są to piaski drobno-, średnio- i różnoziarniste z domieszką żwirów i pojedynczych otoczków (Sarnacka 1970);

- glina zwałowa – zalega powszechnie w obrębie całego obszaru objętego opracowaniem (poza jego północnym skrajem); największe powierzchnie ciągle tworzy w ok. Kodrania, Chorzenic i Ostrołęki; glina ta powstała na skutek akumulacji lodowcowej w trakcie nasuwania i topnienia lądolodu; jest piaszczysta, brunatnożółta

z gładziami, często odwapniona (Sarnacka 1970); stanowi surowiec dla ceramiki budowlanej;

- piaski z domieszką żwirów, ze żwirami i gładziami w stropie, moren czołowych i moren martwego lodu – budują wzgórza morenowe koncentrujące się głównie w południowej części obszaru objętego opracowaniem; były akumulowane przy czole lądolodu przy jego maksymalnym zasięgu i podczas kolejnych faz postojowych (Baraniecka 1971); szczytowe części pagórków moren czołowych zbudowane są ze żwirów, oraz jurajskich wapieni i krzemieni; pod nimi występują osady piaszczysto-żwirowe w stropie gliniaste o miąższości 2-4 m; moreny martwego lodu tworzą wzgórza kilkumetrowej wysokości, zbudowane głównie z piasków gliniastych ze żwirami i gładziami, z licznymi pakietami gliny zwałowej; podścielają je osady piaszczysto-żwirowe (Sarnacka 1970);

- żwiry i piaski – są surowcem budowlanym (w zakresie lokalnych potrzeb);

- piaski i mułki, lokalnie piaski ze żwirami kemów – procesem geologicznym prowadzącym do ich powstania było topnienie lądolodu, podczas którego powstawały kemy i tarasy kemowe; pagórki kemowe zbudowane są z mułków piaszczystych i ilastych, bądź bardzo drobnoziarnistych i pylastych z przewarstwieniami mułków; piaski i żwiry pokrywają tylko wierzchołki kemów (miąższość do 2 m) oraz wypełniają przestrzenie pomiędzy poszczególnymi pagórkami (Sarnacka 1970);

- piaski i piaski z mułkami terasów kemowych i plateau – powstały na skutek akumulacji materiału przez przepływające między bryłami lodu wody lodowcowe; zajmują duże powierzchnie w Stanisławowie, Winku, Woli Wydrzynej; są to drobnoziarniste piaski z cienkimi przewarstwieniami mułków na głębokości ok. 2,5 - 3,0 m; głębiej (do 4,5 m) występują mułki piaszczyste lub ilaste, przeważnie bezwapienne (Sarnacka 1970);

- piaski wodnolodowcowe górne, lokalnie z wkładkami mułków, miejscami na glinach zwałowych – procesem geologicznym prowadzącym do ich powstania była akumulacja wód lodowcowych w czasie recesji lądolodu; występują powszechnie w obrębie całego obszaru opracowania, stwierdzono je pomiędzy płatami glin zwałowych, form akumulacji szczelinowej, moren czołowych i moren martwego lodu w Dąbrowie, Sulmierzycach, Bogumiłowicach, Stanisławowie, Kuźnicy; są to piaski drobno- i średnioziarniste, z licznymi przewarstwieniami piasków różnoziarnistych, niekiedy z domieszką żwirów i pojedynczymi gładziami, zwłaszcza w pobliżu moren

czołowych; piaski te osiągają miąższość ponad 5 m (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);

c) zlodowacenie północnopolskie (bałtyckie):

- piaski rzeczne tarasów nadzalewowych niższych i wyższych – wypełniają dolinę rzeki Krasówki oraz Cieku z Sulmierzyc; są efektem akumulacji osadów w dolinach rzecznych w miarę podnoszenia bazy erozyjnej i procesów erozyjnych; są to dobrze przemyte piaski różnoziarniste z przewagą średnio i drobnoziarnistych, z pojedynczymi żwirami o średnicy 0,2-3,0 m; osiągają miąższość kilku m; (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);

- piaski i piaski gliniaste peryglacialne – związane są ze strefą moren czołowych w ok. Chorzenic, kilka niewielkich płatów występuje w Bogumiłowicach i Dąbrówce; należą do osadów zwietrzelinowych tworzących się na powierzchni i zboczach oraz u podnóża wyżyny lodowcowej; są to piaski drobno- lub średnio-ziarniste z domieszką pyłu, gliniaste, z pojedynczymi żwirami i otoczkami, miejscami z większą domieszką żwirów; osiągają miąższość średnio 0,5 – 2,0 m (lokalnie ponad 2 m) (Sarnacka 1970); znaczne powierzchnie zajmują utwory peryglacialne położone na glinach zwałowych;

- Czwartorzęd nierozdzielony:

- piaski eoliczne w wydmach – budują dwie formy: w Złotnikach i Dąbrówce; są średnioziarniste i drobnoziarniste, w niewielkim stopniu zapyłone, luźne (Baraniecka 1971);

- Holocen:

- piaski rzeczne, częściowo humusowe, namuły piaszczyste tarasu zalewowego, den dolinnych i zagłębień bezodpływowych – są efektem akumulacji rzecznej; są to piaski drobno- i bardzo drobnoziarniste lub różnoziarniste z przewagą średnioziarnistych, miejscami z humusem i namułami piaszczystymi, z pojedynczymi żwirami (Sarnacka 1970); miąższość osadów 0,5-4,0 m (Sarnacka 1970, Baraniecka 1971);

- namuły torfiaste – występują najczęściej wokół torfowisk, m.in. w Chorzenicach oraz Dworszowicach Pakoszowej; akumulacja materiału prowadząca do ich powstania odbywała się w strefie brzeżnej zagłębień bezodpływowych i dnach dolinnych (Sarnacka 1970); są to mułki z domieszką piasku lub piasków z obfitymi domieszkami części humusowych w postaci rozpoznawalnych części roślin lub rozłożonej substancji roślinnej (Baraniecka 1971);

- torfy – występują powszechnie w dolinach rzek i cieków oraz w zagłębieniach bezodpływowych.

3rd3rd Warunki hydrogeologiczne

Na terenie gminy można wyróżnić cztery piętra wodonośne:

- jurajskie,
- kredowe,
- trzeciorzędowe,
- czwartorzędowe.

Badania hydrogeologiczne ujęcia wód podziemnych we wsi Dąbrówka (wschodnia część gminy) umożliwiły charakterystykę ww. poziomów.

Poziom jurajski nawiercony został w jasnoszarych wapieniach na głębokości około 105 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody na głębokości 105 m, a ustalonym na głębokości około 11,0 m.

Poziom kredowy został nawiercony w Sulmierzycach w piaskowcach drobnoziarnistych i wapieniach twardych na głębokości około 50,0 – 65,0 m. Charakteryzuje się ona napiętym zwierciadłem nawierconym na głębokościach ok. 60-65 m oraz 100 – 120 m. Zwierciadło wody stabilizuje się na poziomie ok. 25-30 m.

Poziom trzeciorzędowy jest związany z osadami piaszczystymi. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody nawierconym w północno-wschodniej części gminy na głębokości około 80,0 m, a ustalonym na głębokości około 10,0 m.

Czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach piaszczysto-żwirowych o miąższości około 50-60 m. W zachodniej i północno – zachodniej części gminy (ujęcie we wsi Wola Wydrzyna – dawny PGR) udokumentowano występowanie generalnie jednej warstwy wodonośnej w obrębie przewierconych utworów czwartorzędowych. Warstwę wodonośną nawiercono na głębokości 22,0 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości około 11,0 m poniżej powierzchni terenu tj. na rzędnej około 190,0 mnpm.

W centralnej części gminy (okolice wsi Sulmierzyce) czwartorzędowy poziom wodonośny występuje w utworach gliniasto - piaszczystych o miąższości około 60,0 m. Warstwę wodonośną nawiercono na głębokości około 63,0 m. Charakteryzuje się napiętym zwierciadłem wody stabilizującym się na głębokości około 25,0 m.

Na terenie gminy Sulmierzyce są zlokalizowane dwa głębinowe ujęcia wód

podziemnych, z których czerpana jest woda m.in. dla potrzeb bytowych (wodociągi):

- ujęcie „Sulmierzyce”,
- ujęcie „Dąbrówka”.

Na ujęcie wody „Sulmierzyce” składają się trzy studnie o głębokości około 125 m, ujmujące do eksploatacji utwory kredy górnej. Zasoby eksploatacyjne ustalone są w wysokości $Q = 134 \text{ m}^3/\text{h}$, przy $s = 25,5 - 38,0 \text{ m}$.

Drugie ujęcie – „Dąbrówka” składa się z dwóch studni: E-2 o głębokości po 101 m, ujmujących do eksploatacji poziom czwartorzędowo-trzeciorzędowy. Zasoby eksploatacyjne ujęcia ustalono w wysokości $Q = 77,1 \text{ m}^3/\text{h}$, w tym: studnia nr 1 ma wydajność eksploatacyjną $Q = 77,1 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s = 10,41 \text{ m}$, a studnia nr 2 $Q = 63,00 \text{ m}^3/\text{h}$ i $s = 30,57 \text{ m}$.

Na obszarze gminy oprócz w/w wymienionych zlokalizowane są jeszcze następujące ujęcia wód podziemnych (o mniejszym znaczeniu lub nieczynne):

- ujęcie w Dworszowicach Pakoszowych (nieczynne) – $Q = 2,4 \text{ m}^3/\text{h}$, $s = 10,8 \text{ m}$, o głębokości 23 m
- ujęcie w Chorzenicach - dawna gorzelnia (nieczynne) – $Q = 97,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $s = 8,4 \text{ m}$, o głębokości 103 m,
- ujęcie w Woli Wydrzynie - dawny PGR – (nieczynne) – 3 studnie – łączna $Q = 107,9 \text{ m}^3/\text{h}$ – s – od 9,5 m do 19,0 m i głębokości od 37,5 m do 40 m.

W południowej i centralnej części gminy występuje Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 408 Niecka Miechowska (zbiornik szczelinowo - porowy) na podłożu zbudowanym głównie z utworów mezozoicznych – wiek utworów wodonośnych – kreda górna. Jest to zbiornik o powierzchni całkowitej 4080 km². W południowo - zachodniej części gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 326 Częstochowa (zbiornik szczelinowo – krasowy – wiek utworów wodonośnych – górna jura) Jest to zbiornik o powierzchni całkowitej 3257 km².

3rd4th Sieć hydrograficzna

Cieki powierzchniowe na terenie gminy należą do zlewni rzeki Odry (zlewnia I rzędu), przy czym w większości na przedmiotowym terenie są one odwadniane przez rzekę Krasową..

Przez teren gminy przepływają następujące cieki wodne:

- Rzeka Krasówka - przepływa przez północną część gminy ze wschodu na zachód, w rejonie wsi Winek i Kuźnica, prowadzi wyłącznie wody z odwodnienia Kopalni „Bełchatów” odpowiadające II klasie czystości,
- Dopływ z Bogumiłowic - przepływający przez zachodnią część gminy w rejonie Dworszowic Pakoszowych, Bogumiłowic i Woli Wydrzyny.

Na terenie gminy znajdują się większe kompleksy stawów w miejscowościach:

- Bieliki,
- Winek.

Stawy hodowlane w Woli Wydrzynie zostały osuszone na skutek prowadzenia odwodnienia złoża Bełchatów-Pole Szczerców. Dla terenu po byłym gospodarstwie rybackim w celu zmiany sposobu zagospodarowania należy przeprowadzić proces rekultywacji. We wsi Winek - zbiornik wodny powstał dzięki wykorzystaniu wód z odwodnienia odkrywki Bełchatów.

Zmeliorowane tereny występują we wsiach:

- Dworszowice – szacowany obszar działania melioracji: 117,4 ha,
- Ostrołęka – szacowany obszar działania melioracji: 49,3 ha,
- Wola Wydrzyna - szacowany obszar działania melioracji: 135,5 ha.

W związku z koniecznością dostosowania sieci hydrograficznej do projektowanej eksploatacji górniczej nastąpiła częściowa jej przebudowa, która objęła:

- o przełożenia rzek poza obszar prowadzonej eksploatacji (poza obrys projektowanych wyrobisk i zwałowisk),
- o uszczelnienie w celu wyeliminowania lub zmniejszenia ucieczek wody z koryt i wtórnego zasilania w wodę górotworu w obrębie występującego leja depresji,
- o regulację rzek związane z dostosowaniem ich koryt do nowych stosunków wodnych zmieniających się pod wpływem prowadzonej działalności górniczej (dostosowanie do przyjęcia wód kopalnianych pochodzących z odwodnienia w głębnego i powierzchniowego).

3rd5th Gleby

Z ogólnej powierzchni gminy wynoszącej 8 272 ha - użytki rolne stanowią 78% i zajmują przeszło 6 400 ha.

Przeważają gleby kompleksu żyniego bardzo dobrego i dobrego: pseudobielicowe brunatne wylugowane i pseudogleje oraz gleby rdzawe, kompleksu

żytniego słabego.

Najlepsze gleby - klas bonitacyjnych II – III - IV występują w południowej części gminy, słabsze V – VI klasy w północnej części.

Gleby w gminie są w znacznym stopniu zakwaszone, ponad 70 % ogólnych powierzchni gruntów w gminie, stanowią gleby bardzo kwaśne i kwaśne.

3rd6th Warunki klimatu lokalnego

Warunki klimatyczne gminy wykazują zasadnicze podobieństwo do cech klimatu całego rejonu Polski środkowej. Wynika to ze znacznej jednorodności uwarunkowań radiacyjnych i cyrkulacyjnych. Przedstawioną charakterystykę klimatu lokalnego oparto o obserwacje prowadzone w stacji meteorologicznej zlokalizowanej w Rogowcu oraz szeregu posterunków opadowych działających w ramach kopalni oraz sieci IMiGW.

Średnia roczna temperatura notowana w ostatnim dziesięcioleciu (1999-2008) wynosiła 9,3°C. W stosunku do wielolecia 1975-1986 jest ona wyższa o 1,8°C. Najniższe temperatury absolutne notowano w analizowanym okresie najczęściej w lutym, a najwyższe w lipcu.

W roku 2008 średnia roczna temperatura powietrza wynosiła 9,8°C, średnia maksymalna temperatura 14,2°C, najcieplejszym miesiącem był lipiec, a we wrześniu zanotowano najwyższą temperaturę 31,5°C. W półroczu V-X zanotowano 7 dni z temperaturą 30°C i 57 dni z temperaturą 25°C. Średnia roczna minimalna temperatura wynosiła w 2008 roku 5,6°C, najzimniejszym miesiącem był grudzień i w tym miesiącu zanotowano najniższą temperaturę –10,6°C. W półroczu IX-IV było 20 dni z temperaturą 0°C.

Z analizy roczników hydrologiczno-meteorologicznych wynika, że rozkład kierunków wiatrów rozpatrywanego rejonu wskazuje na zdecydowaną przewagę wiatrów z kierunków: zachodniego, południowo-zachodniego i wschodniego. Najmniejszy jest udział wiatrów z kierunków północnego i północno-wschodniego. Roczny przebieg częstości kierunków wiatrów wykazuje sezonową zmienność. W chłodnej porze roku dominuje kierunek południowo-zachodni, a od lipca do października zachodni i północno-zachodni. Średnie roczne prędkości wiatru mieszczą się w zakresie wartości charakterystycznych dla tego obszaru Polski. W ostatnim dziesięcioleciu średnie prędkości wiatru wynosiły 3,4 m/s.

Elementem wywierającym duży wpływ na warunki termiczne jest

zachmurzenie. Największe średnie miesięczne zachmurzenie występuje najczęściej w listopadzie i grudniu, a najmniejsze we wrześniu.

Roczna suma godzin ze słońcem z ostatniego dziesięciolecia jest równa 1 534,4, przy czym wg danych ze stacji Rogowiec w 2008 r. wynosiła 1 404,8 h. Najwięcej godzin ze słońcem notowano w 2008 r. w czerwcu i lipcu, a najmniej w grudniu.

Opady atmosferyczne są bardzo zmiennym czynnikiem pogodotwórczym, zarówno w czasie jak i przestrzeni. Dla w miarę pełnego poznania przebiegu tego zjawiska, które jest bardzo istotne do charakterystyki warunków klimatycznych, ale także w procesach odwadniania Kopalni, duże znaczenie ma odpowiednio gęsta i równomierna sieć punktów pomiarowych.

Średnia suma opadów z wielolecia 1999-2008 dla stacji w Rogowcu wynosiła 609,4 mm. W roku 2008 najmniej opadów było w grudniu, a najwięcej w sierpniu, styczniu i maju.

3rd7th Surowce naturalne

3rd7tha. Udokumentowane złoża kopalin

Na terenie gminy znajdują się następujące udokumentowane złoża kopalin:

- złożo Bieliki – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki I – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki II – pole A, pole B1, pole B2 – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki III – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bieliki IV – złożo kruszywa naturalnego
- złożo Bogumiłowice – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Dąbrówka – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Dąbrówka II – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Eligiów – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Filipowizna – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Gomunice – złożo ropy naftowej,
- złożo Markowizna – złożo kruszywa naturalnego,
- złożo Bełchatów - Pole Szczerców – złożo węgla brunatnego,
- złożo Sulmierzyce – złożo kruszywa naturalnego.

3rd7thb. Tereny górnicze

Na terenie gminy Sulmierzyce wyznaczone zostały następujące tereny i obszary górnicze:

- TG Bieliki,
- TG Bieliki I,
- TG Bieliki II – pole A,
- TG Bieliki II – pole B1, pole B2,
- TG Bieliki III,
- TG Bogumiłowice,
- TG Eligiów,
- TG Filipowizna,
- TG Pole Szczerców

Poza wyszczególnionymi wyżej terenami i obszarami górniczymi na obszarze gminy znajduje się teren górniczy „Pole Bełchatów” obejmujący swoim zasięgiem całą gminę.

Ze względu na lokalizację obszarów zabudowy w granicach terenów górniczych „Pole Bełchatów” i „Pole Szczerców” obowiązuje uwzględnienie ograniczeń przy projektowaniu i realizacji obiektów budowlanych wynikających, w szczególności z:

- kategorii terenu górniczego,
- przyspieszeń powierzchni drgań gruntu
- osiadań.

3rd8th Obszary i obiekty chronione

Na obszarze gminy Sulmierzyce ochroną prawną w postaci pomników przyrody objęte zostały następujące zespoły drzew:

- 2 jesiony wyniosłe i klon pospolity, zlokalizowane w parku we wsi Chorzenice, na terenie szkoły podstawowej (Rozporządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody),

- 4 dęby szypułkowe, usytuowane we wsi Ksawerów, Leśnictwo Piekary oddz. 201 (Rozporządzenie Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody).

3rd9th   Rolnicza i leśna przestrzeń produkcyjna

Przy rozpatrywaniu warunków środowiska pod kątem ich wpływu na rolnictwo brane są pod uwagę, następujące elementy: gleba, klimat, rzeźba oraz warunki wodne terenu. Jest rzeczą oczywistą, że między poszczególnymi czynnikami przyrodniczymi istnieje współdziałanie, w wyniku którego mogą się tworzyć różne układy, mniej lub bardziej korzystne dla rozwoju roślin. Chów zwierząt gospodarskich na ogół nie wykazuje ścisłych zależności podczas rozwoju od poszczególnych komponentów, dlatego przede wszystkim mówimy tu o korzyściach z punktu widzenia możliwości rozwoju produkcji roślinnej.

Na obszarze gminy dominują rozdrobnione gospodarstwa rolne. Najwięcej gospodarstw (blisko 80%) ma powierzchnię do 5 ha. Gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha stanowią 16% ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych w gminie. Najmniej liczne są gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 10 ha i stanowią one 6% ilości wszystkich gospodarstw. Gospodarstwa prowadzone są w znacznej części na potrzeby własne. Dla niewielkiej liczby osób stanowią główne źródło utrzymania i jedyne miejsce pracy.

Zasiewy i hodowla ....

Gmina Sulmierzyce nie wyróżnia się specjalnymi cechami florystycznymi. Lesistość gminy wynosi 13,8%, przy czym dla powiatu wartość ta ma wysokość 24,6%. Największą powierzchnię, 721 ha, zajmują lasy prywatne. Lasy publiczne, w tym będące w zarządzie Lasów Państwowych, porastają 424 ha. Największe kompleksy leśne zlokalizowane są w północnej części gminy. Tutejsze lasy, w przeważającej ilości sosnowe, nie są monotonne, gdyż występuje tu także: brzoza, dąb, olsza szara i wiele innych gatunków. Podszycie lasów w zależności od gleb jest różne. Na glebach słabych, podszycie leśne stanowi uboga roślinność.

Głównymi zagrożeniami zewnętrznymi ekosystemów leśnych jest zanieczyszczenie powietrza (szczególnie związkami siarki i azotu) i lej depresyjny, który powstał w wyniku odwodnienia złoża węgla brunatnego "Bełchatów", wpływający negatywnie przede wszystkim na lasy tworzące głównie siedliska wilgotnych borów, lasów mieszanych oraz olsów.

3rd10th Fauna

Świat zwierząt nie jest bogaty, choć dość zróżnicowany ze względu na różnorodność funkcji i sposobu zagospodarowania terenu na całym obszarze gminy. W kompleksach rolnych i w sąsiedztwie siedzib ludzkich występują gatunki charakterystyczne dla obszarów rolnych, w lasach i na ich obrzeżach gatunki znajdujące tam swoje ostoje.

3rd11th Zagrożenia środowiska

3rd11tha. Zanieczyszczenia atmosfery

Głównym źródłem zanieczyszczenia na terenie gminy jest Elektrownia zlokalizowana na obszarze gminy Kleszczów, będąca największym w kraju producentem energii elektrycznej wytwarzanej w procesach spalania węgla brunatnego. Głównymi składnikami spalin są:

- pyły,
- tlenki siarki,
- tlenki azotu,
- tlenki węgla.

Zdając sobie sprawę z zagrożeń jakie może stanowić dla środowiska, od początku istnienia, podejmowane były działania mające na celu zmniejszenia jej negatywnego oddziaływania. Dzięki temu w stosunku do lat poprzednich udało się znacznie zredukować poziom emitowanych zanieczyszczeń.

Na stan sanitarny powietrza mają również wpływ zanieczyszczenia pochodzące z tzw. „niskiej emisji”, czyli emisji pyłów i szkodliwych gazów z domowych pieców grzewczych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób.

3rd11thb. Hałas

Jednym z bardziej determinujących czynników jakości środowiska jest hałas rozumiany jako dźwięki niepożądane, uciążliwe, szkodliwe. Może on wywierać niekorzystny wpływ na zdrowie człowieka, świat zwierzęcy i roślinny, a jego szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długotrwałości działania. Hałas występuje powszechnie, zwłaszcza wzdłuż tras komunikacyjnych, obiektów przemysłowych i usługowych o charakterze wytwórczym.

Na terenie gminy nie ma stałego punktu pomiarowego, jednak można przyjąć, że głównym jego źródłami są:

- hałas komunikacyjny,
- zakłady przemysłowe,
- eksploatacja powierzchniowa.

3rd11thc. Pole elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego są systemy wytwórcze i przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, urządzenia diagnostyczne, terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i urządzenia użytku domowego, słowem - promieniowanie to występuje powszechnie w środowisku. Ujemny wpływ na stan środowiska i zdrowie ludzi mają urządzenia, które emitują fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości od 0,1 do 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz, umieszczone w środowisku naturalnym. W gminie Sulmierzyce do sztucznych źródeł emisji pól elektromagnetycznych stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska należą:

- linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne wykorzystywane w przemyśle, ośrodkach medycznych, policji, straży pożarnej.

3rd11thd. Osiadanie powierzchni terenu

Lokalizacja w granicach terenów górniczych „Pole Bełchatów” i „Pole Szczerców” skutkuje występowaniem na terenie gminy zjawisk i procesów będących wynikiem działań zakładu górniczego.

Do najistotniejszych należy osiadanie powierzchni terenu wywołane odwodnianiem górotworu. Dotychczasowe obserwacje wskazują, że procesy osiadania nie miały większego wpływu na zabudowę, a tym samym nie stwarzały zagrożenia dla ludności.

3rd11the. Procesy sejsmiczne

Kolejnym skutkiem funkcjonowania zakładu górniczego są wstrząsy sejsmiczne będące zjawiskiem dynamicznym, oddziaływującym na powierzchnię terenu. Powstają w wyniku gwałtownego przemieszczenia, pęknięcia lub załamania

się warstw górotworu, którego wstrząs powoduje wyzwolenie energii sejsmicznej i jest źródłem emisji drgań sprężystych rozchodzących się w postaci fali sejsmicznej.

Skomplikowana budowa geologiczna, systematyczne odwadnianie górotworu oraz zdejmowanie dużych mas skalnych nadkładu jest powodem występowania wstrząsów sejsmicznych na omawianym obszarze. Poziom intensywności zjawisk sejsmicznych jest bardzo zróżnicowany, od słabych niewyczuwalnych przez ludzi, do dość silnych, które mogą powodować szkody w istniejącej zabudowie powierzchniowej.

Dotychczasowe obserwacje, pomiary, analizy i doświadczenia w zakresie wstrząsów sejsmicznych występujących w tym rejonie pozwoliły sporządzić dokumentację zawierającą prognozy występowania takich zjawisk w przyszłości, na podstawie której określono izolinie przyspieszeń drgań powierzchni odpowiadające prognozowanym zasięgom oddziaływania wstrząsów sejsmicznych na ludzi i ich bezpośrednie otoczenie, obiekty budowlane oraz środowisko przyrodnicze.

3rd11thf. Osuwanie się mas ziemnych

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary, na których mogą wystąpić zjawiska związane z osuwaniem się mas ziemnych.

3rd11thg. Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

4th Stan dziedzictwa kulturowego

4th1st Rys historyczny

Opracowane z wykorzystaniem materiałów udostępnionych na stronie internetowej Gminy Sulmierzyce

Historia osadnictwa na terenie dzisiejszych Sulmierzyc i okolic sięga przełomu okresu brązu i żelaza. Właśnie na ślad istnienia człowieka z tych odległych epok natrafił archeolog Dworakowski penetrując w roku 1934 garb „lesisko” w Stanisławowie koło Sulmierzyc. Znalazł on urnę wraz z przystawką pochodzącą najprawdopodobniej z około 700-550 lat p.n.e. Tereny te zamieszkiwała wówczas ludność kultury łużyckiej. Podstawowe cechy kultury łużyckiej to kultowy obrządek grzebania zmarłych. Ciała palono i składano do urn, następnie grzebano w grobie

wyłożonym kamieniami. Cmentarzyska ciałopalne znajdowały się na terenach piaszczystych, z dala od osad. Znalezione urny świadczą o istnieniu na obszarach naszej gminy wczesnego osadnictwa.

Historia ziem regionu sięga X wieku. Początkowo należały one do państwa Polan, a następnie do Polski Piastowskiej. Za panowania pierwszych Piastów dawne państwa plemienne zostały zamienione na prowincje. Odtąd na trzy wieki ziemie należące do naszej gminy dzieliły losy prowincji łęczyckiej. Najniższymi jednostkami podziału terytorialnego w tym czasie były kasztelanie. Na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego z 1138 roku Łęczyckie objęła księżna Salomea (wdowa po Bolesławie Krzywoustym), która sprawowała tu władzę w imieniu małoletniego syna Kazimierza, nazwanego później Sprawiedliwym.

W początku XIII wieku południowo – wschodnie krańce Łęczyckiego w wyniku pertraktacji między książętami dzielnicowymi zostały dołączone do Małopolski, a pozostały obszar tej prowincji podzielono na dwa księstwa z ośrodkami w Łęczycy i Sieradzu. To ostatnie powiększono w XV wieku o ziemię wieluńską.

Po zjednoczeniu Polski przez Władysława Łokietka, dawne księstwa, w miarę włączania ich w obręb państwa polskiego zamieniano na województwa, w których wykształciła się pełna hierarchia urzędników królewskich na czele z wojewodą.

Na początku XV wieku wytworzył się podział na powiaty, które zajęły miejsce dawnych kasztelanii. W skład województwa sieradzkiego wchodziły powiaty: piotrkowski, sieradzki, szadkowski i radomszczański. Podziały terytorialne i administracyjne na województwa i powiaty przetrwały aż do rozbiorów państwa polskiego.

W wyniku rozbiorów dawne województwo sieradzkie zagarnęły Prusy, tworząc prowincję pruską nazwaną Prusami Południowymi. Prusacy w miejsce województw wprowadzili nowe jednostki podziału terytorialnego – departamenty, zachowując powiaty.

Taki podział przetrwał do roku 1815, czyli do utworzenia Królestwa Polskiego. W rok później przywrócono dawny podział na województwa, które dzieliły się na obwody i powiaty. Dzisiejszy obszar gminy Sulmierzyce należał do powiatu radomszczańskiego, w obwodzie piotrkowskim w województwie kaliskim.

Po Powstaniu Listopadowym w ramach popowstaniowych represji i unifikacji Królestwa Polskiego z Rosją przemianowano województwa na gubernie, zachowując obwody i powiaty. Powiat radomszczański podlegał guberni warszawskiej. W roku

1842 w miejsce obwodów wprowadzono powiaty, zaś na miejsce powiatów okręgi. Sulmierzyce z przyległościami należały do okręgu radomszczańskiego, powiatu piotrkowskiego, guberni warszawskiej.

Poważne przesunięcia terytorialne przyniosła reforma administracji wprowadzona przez rząd carski w 1867 roku. Zmieniła ona liczbę i zasięg guberni oraz powiatów, a jako jednostki najniższego rzędu wprowadziła gminy. Sulmierzyce w ramach powiatu radomszczańskiego weszły w skład nowo utworzonej guberni piotrkowskiej.

Następne większe zmiany przyniosła dopiero pierwsza wojna światowa. Władze odrodzonej Polski przeprowadziły nowy podział administracyjny kraju. Na mocy ustawy z 2 sierpnia 1919 roku zostało ustanowione województwo łódzkie. Ustawa ta okazała się wyjątkowo trwała i z niewielkimi zmianami przetrwała do wybuchu II wojny światowej.

Po zajęciu ziem polskich przez Niemców, okupant podzielił kraj na dwie części Generalną Gubernię i Kraj Warty - Warthegau, przyłączając go do III Rzeszy. Zachodnia część powiatu radomszczańskiego znalazła się w Kraju Warty i została włączona do powiatu wieluńskiego. Sulmierzyce zostały przemianowane początkowo na Sulminger, a później na Sulmers.

Po wyzwoleniu struktura administracyjno – terenowa najniższego rzędu została zmieniona. Zniesione zostały urzędy gminne, a w ich miejsce powołano gromadzkie rady narodowe. Na terenie naszej gminy takie rady powstały w Sulmierzycach, Chorzenicach i Bogumiłowicach. Weszły one w skład powiatu pajęczańskiego, który utworzono 1 stycznia 1956 roku.

Gromadzkie rady zostały zniesione z dniem 1 stycznia 1973 roku, a w ich miejsce utworzono większe terytorialnie i ludnościowo jednostki administracji terenowej – urzędy gminy z gminną radą narodową.

Następnym przełomowym etapem było zniesienie powiatów i utworzenie nowych województw. W tym układzie Sulmierzyce znalazły się w województwie piotrkowskim.

Po 23 latach przerwy tj. z dniem 1 stycznia 1999r. ponownie utworzono powiat pajęczański aktem, którego uroczyste wręczenie odbyło się 23 listopada 1998r. na Zamku Królewskim w Warszawie.

W obecnym kształcie gmina Sulmierzyce wchodzi w skład powiatu pajęczańskiego, województwa łódzkiego.

4th2nd Obiekty objęte ochroną

Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego powinno generować rozwój innych dziedzin życia regionu (np. turystykę i rekreację, osadnictwo, leśnictwo, rolnictwo). Obiekty kultury materialnej winny być wykorzystane i użytkowane z zapewnieniem opieki konserwatorskiej, rewaloryzacji i nadania im odpowiednich funkcji użytkowych.

W studium uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- parków kulturowych – na terenie gminy nie występują parki kulturowe.

4th2nda. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Zespół	Data
1.	Chorzenice	park dworski	dworsko-parkowy	XVIII/XIX w.
		dwór	dworsko-parkowy	1 poł. XIX w.
		oranżeria	dworsko-parkowy	1 poł. XIX w.
		dwór – lamus (pierwotnie dwór, później lamus)	dworsko-parkowy	1 poł. XVII w.
2.	Wola Wydrzyna	park pałacowy	dworsko-parkowy	XVIII/XIX w.
		dwór d. pałac	dworsko-parkowy	XVIII/XIX w.

4th2ndb. Obszary objęte ochroną

Ochroną prawną objęte zostały strefy ochrony konserwatorskiej wyznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dla wskazanych stref ochrony konserwatorskiej plan określa szczegółowe zasady w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Ochroną zostały objęte historyczne układy przestrzenne (układ urbanistyczny, w tym: sieć uliczna, linie regulacyjne ulic, osie kompozycyjne, charakter zachowanych pierzei, wysokość i skala zabudowy, zabudowa tradycyjna), tereny występowania stanowisk archeologicznych (pozostałości osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego, jakie zlokalizowano podczas badań powierzchniowych) oraz tereny znacznych skupisk stanowisk archeologicznych.

4th2ndc. Obiekty wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków

W Gminnej Ewidencji Zabytków dla Gminy Sulmierzyce znajduje się 27 obiektów stanowiących wartość historyczną i kulturową.

L.p.	Obiekt	Dane adresowe	Nr ewid. działki	Czas powstania	Uwagi
1.	Gorzelnia, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	1886 r.	
2.	Magazyn, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	1886 r.	
3.	Ogrodzenie, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	4 ćw. XIX w.	
4.	Zespół dworski, dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	XVI-XIX w.	
5.	Park dworski, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	XVIII-XIX w.	
6.	Dwór, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	1 poł. XIX w.	
7.	Dwór-lamus, pierwotnie dwór, później lamus, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	1 poł. XVII w.	
8.	Oranżeria, zespół dworsko-parkowy	Chorzenice 47	309	1 poł. XIX w.	
9.	Cmentarz rzymsko-katolicki	Dworszowice Pakoszowe	927	1 poł. XX w.	
10.	Cmentarz żydowski	Stanisławów	135	2 poł. XIX w.	
11.	Cmentarz rzymsko-katolicki	Sulmierzyce	662	2 poł. XIX w.	
12.	Dzwonnica, zespół kościoła p.w. św. Erazma	Sulmierzyce	1288	ok. 1806 r.	
13.	Kapliczka rzymsko-katolicka św. Jana Nepomucena	Sulmierzyce	1289		
14.	Kościół par. rzym.-kat. p.w. św. Erazma	Sulmierzyce	1288	1800-1806 r.	
15.	Zespół kościelny Zespół kościoła p.w. św. Erazma	Sulmierzyce	1288	1800-1875 r.	
16.	Urząd (sklep)	Sulmierzyce ul. Kościuszki 19	511	ok. 1900 r.	
17.	Dom	Sulmierzyce ul. Krasickiego 89	607	koniec XIX w.	
18.	Dom	Sulmierzyce ul. Ogrodowa	1394	1910 r.	

19.	Dom	Sulmierzyce ul. Strażacka 5	628	koniec XIX – 1 poł. XX w.	
20.	Dom	Sulmierzyce ul. Strażacka 10	1387	1906 r.	
21.	Gorzelnia, zespół dworsko-parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	koniec XIX	
22.	Obora podworska, zespół dworsko- parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	koniec XIX w.	
23.	Obora podworska, zespół dworsko- parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	koniec XIX w.	
24.	Spichlerz, zespół dworsko-parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	koniec XIX w.	
25.	Zespół dworski, dworsko-parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	XIX w.	
26.	Park pałacowy, zespół dworsko- parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	XVIII/XIX w.	
27.	Dwór, zespół dworsko-parkowy	Wola Wydrzyna 1	35	XVIII/XIX w.	

4th2ndd. Stanowiska archeologiczne

Na terenie gminy znajduje się szereg stanowisk archeologicznych, oznaczonych na rysunku zmiany studium, będących świadectwem wielowiekowego osadnictwa. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na obszarze gminy stanowi załącznik do niniejszego tekstu i znajduje się na jego końcu.

5th Uwarunkowania społeczno-demograficzne

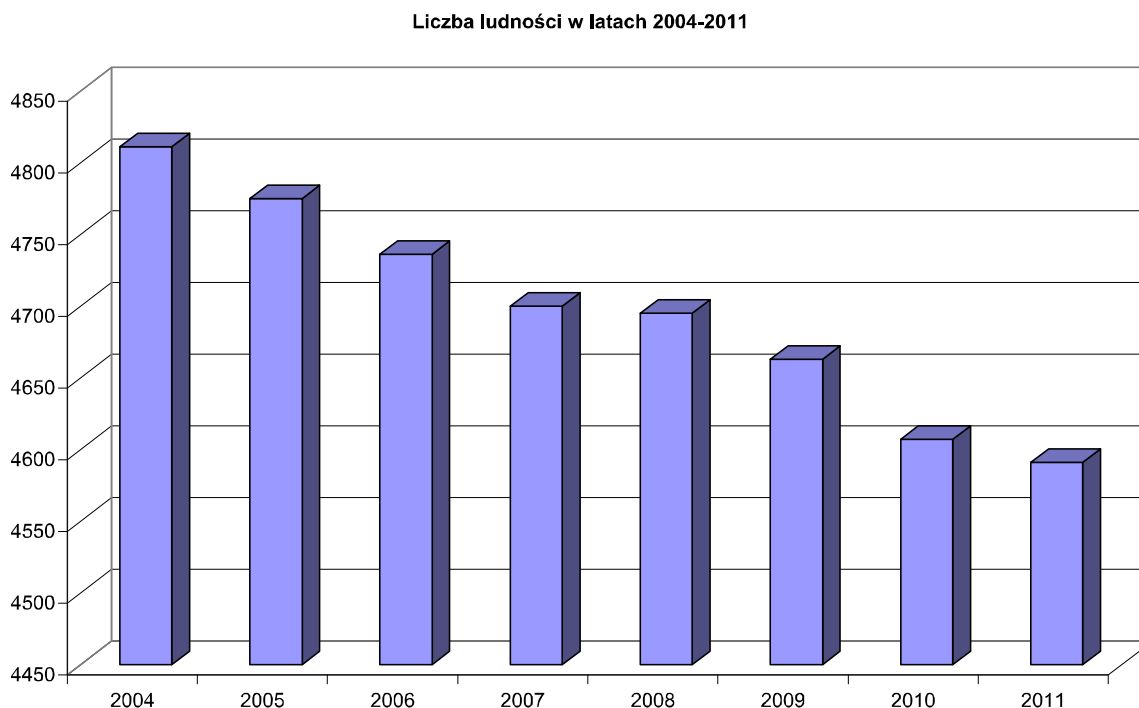
5th1st Rozwój, ruch naturalny i migracje ludności

Zgodnie z danymi GUS liczba ludności (wg miejsca zamieszkania) w gminie Sulmierzyce na przestrzeni ostatnich lat kształtowała się następująco:

Rok	Gmina Sulmierzyce					Powiat ogółem	Województwo ogółem
	Ogółem	Mężczy- żni	Kobiety	na 1 km ²	Kobiety na 100 męż- czyzn		
2004	4811	2379	2432	58	102	53752	2587702
2005	4775	2358	2417	58	103	53453	2577465
2006	4736	2343	2393	57	102	53283	2566198
2007	4700	2329	2371	57	102	53140	2555898

2008	4695	2320	2375	57	102	52979	2551633
2009	4663	2300	2363	56	103	52750	2541832
2010	4607	2273	2334	56	103	53037	2542436
2011	4591	2261	2330	55	103	52877	2533681

Źródło. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Powyższe zestawienie wskazuje, iż liczba ludności na przestrzeni lat sukcesywnie spada co odpowiada tendencjom w skali powiatu i województwa. Zmiana liczby ludności zależy od trzech czynników:

- przyrostu naturalnego (czyli różnicy między liczbą urodzeń i zgonów),
- salda migracji (a więc różnicy między napływem na dany teren i odpływem z niego)
- zmian w zasięgu terytorialnym.

Rozpatrując wartości przyrostu naturalnego należy zauważyć niepokojące zjawisko polegające na utrzymywaniu się ujemnego przyrostu naturalnego, co ilustruje poniższa tabela.

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2004	40	58	-18
2005	42	63	-21
2006	38	69	-31
2007	33	72	-39
2008	38	61	-23
2009	41	67	-26

2010	45	49	-4
2011	47	67	-20

Źródło. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Drugim ważnym czynnikiem, po przyroście naturalnym, mającym wpływ na liczbę ludności są migracje. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia, zapaścią rozwojową.

Rok	Odływ (wymeldowania)	Napływ (zameldowania)	Saldo migracji
2004	47	57	10
2005	59	35	-24
2006	73	74	1
2007	59	56	-3
2008	43	44	1
2009	48	48	0
2010	69	33	-36
2011	49	53	4

Źródło. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Powyższe zestawienie obrazuje niekorzystne dla rozwoju gminy zjawisko polegające na stopniowym opuszczaniu gminy przez jej mieszkańców. Ta niekorzystna dla przedmiotowego obszaru tendencja jest spowodowana przede wszystkim migracją zarobkową (poszukiwaniem pracy w ośrodkach bardziej aktywnych gospodarczo).

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,

ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,

ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym stan na dzień 31 XII 2011 r.							
Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym		Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku
	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	

							produkcyjnym
4591	837	426	2856	1294	898	610	60,7

Źródło. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Udział pierwszej grupy (osoby w wieku przedprodukcyjnym) wynosi 18,2% i jest mniejszy od poziomu dla powiatu, kształtującego się w granicy 19,3% jednak większy niż wskaźnik wojewódzki wynoszący 17,3%. Udział w wieku produkcyjnym jest nieznacznie mniejszy od wskaźnika powiatowego (62,3 %) i wynosi 62,2%, jednak mniejszy niż indeks województwa (63,3%). Osób w wieku poprodukcyjnym (19,6%) jest więcej w odniesieniu do powiatu (18,4%) oraz województwa (19,4%).

Wyżej wymienione wielkości zależą od wielu czynników, nie tylko czysto demograficznych, ale przede wszystkim związanych z rozmieszczeniem i wielkością rynków pracy.

Ze strukturą wieku i płci ludności jest powiązany również wskaźnik obciążenia ekonomicznego ludności, czyli stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (tj. ludność w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym 60/65+ lat) do 100 osób w wieku produkcyjnym. Dla gminy Sulmierzyce wskaźnik ten wynosi 60,7% i minimalnie wyższy niż dla powiatu (60,5%). W odniesieniu do skali województwa, dla którego rozpatrywany wskaźnik wynosi 57,9% gmina wypada mniej korzystnie. Im przedmiotowy wskaźnik jest wyższy, tym sytuacja demograficzna obszaru z punktu widzenia ekonomicznego jest gorsza, zwłaszcza wówczas, gdy decyduje o tym wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym (stare społeczeństwo). Systematyczny przyrost osób w wieku poprodukcyjnym powoduje silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku).

5th2nd Rynek pracy

Na koniec sierpnia 2012 r. stopa bezrobocia na terenie powiatu pajęczańskiego wynosiła 12,7 % i była to wartość niższa niż dla województwa. Liczba bezrobotnych w gminie Sulmierzyce zarejestrowanych w powiatowym Urzędzie Pracy w Pajęcznie wynosiła 194 osoby. Pomimo regularnych sezonowych wahań, na przestrzeni ostatnich 10 lat widoczny jest spadek liczby ludzi pozostających bez pracy.

W celu zmniejszenia liczby osób bezrobotnych Powiatowy Urząd Pracy w Pajęcznie podjął szereg działań mających na celu wsparcie finansowe przedsiębiorców i instytucji zatrudniających osoby bezrobotne, przygotowanie osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia poprzez finansowanie szkolenia, staże i przygotowanie zawodowe.

Na terenie gminy podstawową rolę w strukturze zatrudnienia odgrywa rolnictwo. Pozostała część osób czynnych zawodowo jest zatrudniona głównie w usługach, przemyśle, budownictwie.

5th3rd Warunki życia i poziom zamożności społeczeństwa

Zasoby mieszkaniowe i ich wyposażenie to jeden z podstawowych warunków poziomu i jakości życia mieszkańców. W roku 2010 w gminie Sulmierzyce znajdowało się 1527 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej 121 853 m².

Analizując dane dotyczące zasobów mieszkaniowych na terenie gminy na przełomie ostatnich lat, obserwuje się ich powolny wzrost.

Rok	2008	2009	2010
Liczba mieszkań	1514	1519	1527
Powierzchnia użytkowa mieszkań	120 075 m ²	120 817 m ²	121 853 m ²
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	79,3 m ²	79,5 m ²	79,8 m ²

Źródło. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych

Rozwój zabudowy mieszkaniowej nie jest dynamiczny i kształtuje się na poziomie ok. 10 mieszkań/rok. Dominuje przede wszystkim budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz budownictwo mieszkaniowe w zabudowie zagrodowej. W Woli Wydrzynie

Wszystkie nowo powstałe budynki mieszkalne wyposażone są w podstawowe urządzenia i instalacje techniczno-sanitarne. W 2010 r. duża część mieszkań, bo około 92% miała dostęp do sieci wodociągowej. Gorzej wygląda sytuacja z centralnym ogrzewaniem, w które wyposażone było około 64% mieszkań. Wyposażenie w urządzenia sanitarne jest zadawalające, ponieważ 74,5% domostw posiadało łazienkę.

5th4th   Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Podstawowa opieka zdrowotna dla mieszkańców Gminy Sulmierzyce świadczona jest przez Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Sulmierzycach zapewniający mieszkańcom podstawową opiekę lekarską i stomatologiczną. W gminie brak jest poradni specjalistycznych i laboratorium analiz lekarskich, dlatego z tego rodzaju usług służby zdrowia mieszkańcy korzystają w placówkach znajdujących się w większych ośrodkach miejskich.

Główną instytucją świadczącą pomoc społeczną tutejszej ludności jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulmierzycach. Jego zadaniem jest przede wszystkim pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych tym, którzy nie są w stanie sami ich pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera potrzebujących w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

5th5th   Oświata, kultura, sport, turystyka i rekreacja

Do placówek oświaty na terenie gminy Sulmierzyce zaliczyć należy:

- Zespół Szkolno-Gminny w Sulmierzycach, w skład którego wchodzi:
  - Szkoła Podstawowa,
  - Gimnazjum
- 1. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bogumiłowicach,
- 2. Szkoła Podstawowa w Dworszowicach Pakoszowych,
- 3. Publiczne Przedszkole w Sulmierzycach.

W roku szkolnym 2011/2012 do szkół podstawowych uczęszczało 256 uczniów, natomiast do gimnazjów 157. W przedszkolach pod opieką znajdowało się 98 dzieci.

Na terenie gminy Sulmierzyce funkcjonuje jedna biblioteka z liczącym blisko 15 tys. egzemplarzy księgozbiorem. W 2011 r. z biblioteki skorzystało nieco powyżej 700 czytelników. Liczba czytelników przypadająca na 1000 mieszkańców gminy wynosi 156 (co w porównaniu z danymi dla woj. łódzkiego – 162 – jest wartością korzystniejszą), zaś wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

wynosi 14,1 (w porównaniu z danymi dla woj. łódzkiego wynosi – 19,8 – jest wartością niższą). Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana (4 komputery). Przy Gminnej Bibliotece Publicznej działa sulmierzyckie kółko fotograficzne

Na terenie gminy Sulmierzyce działają 2 kluby sportowe ze 141 członkami (130 ćwiczących) z 3 sekcjami sportowymi:

- Ludowy Klub Sportowy „Słowian” w Dworszowicach Pakoszowych – piłka nożna,
- Ludowy Klub Sportowy „Unia” w Sulmierzycach – piłka nożna.

W 2004 r. została oddana do użytku hala sportowa przy Zespole Szkolno – Gimnazjalnym w Sulmierzycach.

Dodatkowo na terenie gminy do dyspozycji mieszkańców udostępnione są dwie sale sportowe (w Bogumiłowicach i Dworszowicach Pakoszowych) oraz stadion w Sulmierzycach - Orlik.

Na obszarze gminy brakuje bazy noclegowej dla obsługi ruchu turystycznego. Główne atrakcje turystyczne stanowią zabytki znajdujące się w Sulmierzycach, Woli Wydrzynie oraz Chorzenicach.

5th6th   Zagrożenia bezpieczeństwa publicznego

W zakresie bezpieczeństwa gmina Sulmierzyce korzysta z usług Powiatowej Policji w Pajęcznie. Na terenie gminy znajduje się budynek Posterunku Policji, w którym pełnione są dyŜury. Ilość przestępstw nieznacznie wzrasta.

Teren gminy jest zabezpieczany w zakresie bezpieczeństwa przeciwpoŜarowego przez 5 jednostek OSP.

- OSP Bogumiłowice,
- OSP Dworszowice Pakoszowe,
- OSP Chorzenice,
- OSP Kuźnica,
- OSP Sulmierzyce.

Liczba członków OSP przekracza 100 osób.

6th Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

6th1st Układ komunikacyjny

Powiązania komunikacyjne gminy z województwem, powiatem i gminami sąsiednimi są zadawalające. Przez teren gminy przebiegają drogi, zapewniająca dobre połączenia zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne.

Podstawowe powiązania komunikacyjne gminy Raszyn w skali regionu zapewnia droga wojewódzka nr 483 Łask – Szczerców – Nowa Brzeźnica – granica województwa i śląskiego.

Dla powiązań z gminami sąsiednimi i Pajęcznem istotne są drogi powiatowe:

Drogi powiatowe na terenie Gminy Sulmierzyce		
Lp.	Nr drogi	Przebieg
1	1500E	Kalisko – Sulmierzyce – Pajęczno
2	1900E	Chorzenice – Łękińsko
3	1901E	Żłobnica – Sulmierzyce – Dębowiec
4	3507E	Biała – Bogumiłowice – Piekary
5	3509E	Sulmierzyce – Dobryszycy
6	3947E	Radomsko – Sulmierzyce

Drogi gminne łączą poszczególne miejscowości gminy, stanowiąc jednocześnie o płynności ich połączeń z drogami powiatowymi. Umożliwiają dojazd do sąsiednich gmin i większych miast w regionie.

Drogi gminne na terenie Gminy Sulmierzyce		
Lp.	Nr drogi	Przebieg
1	101088E	(Parchliny) – gr. gm. Szczerców – Leśna Niwa – Kuźnica
2	109208E	(Rekle) – gr. gm. Rzaśnia – Dworszowice Pakoszowe
3	109218E	(Dąbrowa) – gr. gm. Rzaśnia – Dworszowice Pakoszowe – gr. gm. Strzelce Wielkie – (Antonina)
4	109251E	Kolonia Sulmierzyce – Kodrań
5	109252E	Wola Wydrzyna – Nowa Wieś – Eligiów
6	109253E	Nowa Wieś – Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie – (Zamoście)
7	109254E	Stanisławów – Lesisko – Eligiów – gr. gm. Kleszczów – (Dębina)
8	109255E	Dąbrówka – Kodrań – gr. gm. Kleszczów – (Żłobnica)
9	109256E	Sulmierzyce – Dąbrowa – gr. gm. Strzelce Wielkie – (Strzelce Wielkie)
10	109257E	Chorzenice – gr. gm. Lgota Wielka – (Krzywanice)
11	112303E	(Dąbrówka) – gr. gm. Lgota Wielka – Kolonia Kąty – Trzciniec – Marcinów

W większości drogi posiadają dobry stan techniczny nawierzchni.

6th2nd   Infrastruktura techniczna

6th2nda.   Zaopatrzenie w wodę

Gmina Sulmierzyce jest zwodociągowana w 100%. Właścicielem i administratorem sieci wodociągowej jest Gmina Sulmierzyce.

Łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej, bez przyłączy, wynosi 101,5 km. Z wodociągu korzystają 4 394 osoby, a ilość przyłączy wodociągowych do budynków wynosi 1 466 szt. Wymienione układy dostarczają 159,1 dm³ wody. (na podst. danych GUS, na rok 2011).

Mieszkańcy nie podłączeni do sieci wodociągowej oraz przedsiębiorstwa korzystają z indywidualnych studni głębinowych lub gospodarskich na poszczególnych posesjach.

Sieć zasilana jest z dwóch ujęć zlokalizowanych w Sulmierzycach i Dąbrówka.

- Ujęcie głębinowe i stacja wodociągowa „Sulmierzyce”

Wydajność niniejszego ujęcia wynosi około 176,5 m³/h, co w przeliczeniu na okres doby daje łączną wartość niespełna 1760,5 m³/dobę. Strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, zaś ochrony pośredniej nie została ustalona. Na ujęcie wody „Sulmierzyce” składają się 3 studnie:

- studnia nr 1 - głębokość 130 m – wydajność - Q = 50,5 m³/h,
- studnia nr 2 - głębokość 126 m – wydajność - Q = 63m³/h,
- studnia nr 3 - głębokość 126 m – wydajność - Q = 63m³/h.

Z niniejszego ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Anielów, Chorzenice, Dąbrowa, Dworszowice, Pakoszowe, Kodrań, Ostrołęka, Piekary i Sulmierzyce.

- Ujęcie głębinowe i stacja wodociągowa „Dąbrówka” - głębokość 101 m, ustalona wydajność Q = 77,1 m³/h i s= 10,41 m.

Strefa ochrony bezpośredniej od ujęcia wody wynosi 8,0 m, zaś ochrony pośredniej nie została ustalona.

Z niniejszego ujęcia zaopatrywane w wodę są miejscowości: Bogumiłowice, Dąbrówka, Eligiów, Łęczyska, Kuźnica, Markowizna, Nowa Wieś, Stanisławów, Winek.

Dodatkowo gmina Sulmierzyce kupuje wodę od sąsiedniej gminy Lgota Wielka z ujęcia „Wiewiórow” dla wsi Patyków i Marcinów.

Źródłem wody w sytuacjach awaryjnych mogą być również ujęcia wodociągowe istniejące w innych, sąsiednich gminach: Rząśnia i Strzelce Wielkie.

6th2ndb. Gospodarka ściekowa

Gmina Sulmierzyce położona jest w zlewni Widawki. Istniejący stan skanalizowania jest niewystarczający. Skanalizowana jest najbardziej zurbanizowana część gminy, a łączna długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej wynosi 23,9 km. Ścieki odprowadzane są do gminnej oczyszczalni ścieków w Sulmierzycach. Rocznie do oczyszczalni w Sulmierzycach odprowadza się 66 dam³ ścieków, co stanowi ok. 30% przepustowości oczyszczalni. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 710 budynków. Z oczyszczalni ścieków korzysta ok. 1 700 mieszkańców gminy, co stanowi niecałe 40% udział ogólny liczby mieszkańców (na podst. danych GUS, dane na rok 2011). Skanalizowane są miejscowości Sulmierzyce, Sulmierzyce Kolonia, Dąbrowa, Chorzenice, Marcinów, Bieliki oraz części wsi Kodrań i Anielów. Oczyszczone ścieki zrzucane są do rzeki Krasówki.

6th2ndc. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie gminy nie występują źródła wytwarzania energii elektrycznej. Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców w gminie napowietrznymi liniami 15 kV wyprowadzonymi ze stacji 110/15kV „Wistka” znajdującej się na terenie gminy, we wsi Dworszowice Pakoszowe. Wokół ww. stacji obowiązuje strefa ochronna 150 m ograniczająca możliwość zagospodarowania terenu m. in. ze względu na oddziaływanie akustyczne stacji. Przez teren gminy przebiega linia napowietrzna 110 kV „GPZ Wistka - Trębaczew”. Strefa ochronna wzdłuż tej linii, w której występują ograniczenia możliwości zabudowy i zagospodarowania terenu, stanowi pas o szerokości 36 m.

Stan techniczny sieci zasilającej jest zadawalający, nie mniej jednak dla podłączenia nowych odbiorców należy się liczyć z koniecznością rozbudowy sieci średniego napięcia 15 kV.

6th2ndd. Zaopatrzenie w gaz

W gminie brak jest gazu przewodowego. Obecnie zaopatrzenie w gaz następuje w systemie indywidualnym tj. z butli bądź zbiorników gazu płynnego lokalizowanych bezpośrednio u mieszkańców gminy.

6th2nde. Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie w ciepło do celów technologicznych, grzewczych i ciepłej wody użytkowej odbywa się w systemie rozproszonym w oparciu o źródła lokalne (kotłownie, paleniska domowe) z wykorzystaniem różnych nośników energii (paliw stałych i płynnych).

6th2ndf. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy funkcjonuje selektywna zbiórka śmieci oraz odpadów niesegregowanych. Odpady wytwarzane są głównie przez gospodarstwa domowe, obiekty infrastruktury tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, targowiska, szkolnictwo i usługi inne. Zbiórką i transportem zajmują się 24 firmy posiadające zezwolenia na prowadzenie przedmiotowej działalności. Na terenie gminy nie ma składowiska odpadów. Odpady niesegregowane deponowane są na składowisku odpadów Dylów A w gminie Pajęczno.

Odpady wielkogabarytowe zbierane są na prośbę mieszkańców i w ramach zorganizowanych zbiórek odpadów wielkogabarytowych przeprowadzanych okresowo przez gminę.

7th Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Potrzeby gminy zobrazowane zostały między innymi poprzez wnioski do niniejszego studium. Wynika z nich, w głównej mierze chęć przeznaczenia nowych terenów pod:

- zabudowę mieszkaniową,
- zabudowę usługowo-produkcyjną,
- eksploatację powierzchniową,
- lokalizację odnawialnych źródeł energii.

Ponadto występuje potrzeba:

- uporządkowania istniejącej struktury przestrzennej, w tym wytyczenie nowych terenów inwestycyjnych w dostosowaniu do istniejących uwarunkowań, sytuacji społeczno-ekonomicznej i potrzeb mieszkańców, poprzez opracowanie dla poszczególnych miejscowości planów zagospodarowania przestrzennego,
- przebudowy i modernizacji dróg gminnych i powiatowych,
- zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy dla inwestorów lokalnych i zagranicznych,

- podniesienia atrakcyjności gminy dla turystyki i wypoczynku,
- rozwoju systemu kanalizacji sanitarnej,
- likwidacji dzikich, nielegalnych składowisk oraz promocji segregacji odpadów.

Za możliwości rozwoju gminy należy uznać:

- występowanie złoża węgla brunatnego,
- wysoki przychód z podatków,
- kształtowanie atrakcyjności gminy dla potencjalnych inwestorów,
- dobre warunki dla rozwoju sieci osadniczej.
- odpowiednie kształtowanie atrakcyjności gminy dla potencjalnych inwestorów poprzez tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju usług i przemysłu,
- korzystne walory środowiska nie powodujące ograniczeń w działalności gospodarczej,
- dobry stan środowiska naturalnego.

8th Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Na obszarze gminy Sulmierzyce planuje się następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 483 na odcinków Bogumiłowice – Strzelce Wielkie,
- budowa magistralnego gazociągu wysokiego ciśnienia Wieluń – Pajęczno – Radomsko – Przedbórz.

III Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego

1st Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

1st1st Struktura przestrzenna i kierunki zagospodarowania

Kierunki zmian struktury przestrzennej powinny być oparte o zasadę zrównoważonego rozwoju i uwzględniać istniejące i przewidywane procesy, które w znacznym stopniu determinują przekształcenie układu funkcjonalnego. Wprowadzane zmiany muszą mieć na celu zwiększanie konkurencyjności obszaru gminy w regionie, co przekłada się na szeroko rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy i podnosi jakość życia jego mieszkańców. Z tego powodu należy dążyć do uporządkowania struktur przestrzennych poprzez tworzenie czytelnie wyodrębnionych stref zabudowy (mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej), terenów eksploatacji powierzchniowej oraz terenów rolnych i leśnych.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy. Uwzględnienie wytycznych zawartych w dostępnych opracowaniach oraz bilans potrzeb i możliwości rozwoju gminy pozwala określić funkcję poszczególnych jednostek i obszarów oraz założenia polityki przestrzennej.

Określone kierunki zagospodarowania stanowią uaktualnienie, kontynuację i rozwinięcie wytycznych zawartych zarówno we wcześniejszej edycji studium, jak również w opracowaniach dotyczących przedmiotowego terenu. Zakłada się maksymalne wykorzystanie istniejących walorów gospodarczych (nie zapominając o wartościach przyrodniczo-kulturowych) przyjmując, za główny kierunek, dalszą stymulację, rozwój i podniesienie rangi gminy w strukturze regionu.

Założenia polityki przestrzennej gminy Sulmierzyce:

- rozwój przestrzenny i funkcjonalny układu osadniczego zgodnie z przeznaczeniem terenów określonym na załączniku graficznym,
- wykorzystanie źródeł odnawialnych przy wytwarzaniu energii (wspieranie

inwestycji proekologicznych), a w szczególności realizacja farm wiatrowych i fotowoltaicznych,

- rozwój i poprawa funkcjonowania infrastruktury technicznej,
- podniesienie wskaźnika lesistości,
- inwestycje podkreślające indywidualność i promujące gminę, świadczące o gospodarce opierającej się na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Charakter gminy oraz zakładane zamierzenia inwestycyjne wiążą się z koniecznością poszerzania terenów przeznaczonych pod zabudowę, eksploatację powierzchniową lub elementy infrastrukturalne. Nieodwracalne przekształcenie krajobrazu i zaburzenia równowagi funkcjonujących na terenie gminy i w sąsiedztwie ekosystemów wymusza równoległe z postępem urbanizacji działania mające na celu zniwelowanie oddziaływania na środowisko oraz poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Jako główne działania w tym kierunku zakłada się:

- redukcję emisji zanieczyszczeń,
- rekultywację terenów
- powiększenie terenów leśnych,
- wyłączenie z zabudowy terenów otwartych o najwyższych walorach środowiska przyrodniczego, które tworzą strefę systemu ekologicznego gminy i pozostawienie ich w dotychczasowym zagospodarowaniu.

1st2nd   Przeznaczenie terenów

Zagospodarowując każdy z poniżej określonych terenów należy dążyć do uzupełnienia istniejącej struktury, poprzez wypełnianie luk w pasmach zabudowy, porządkowania przestrzeni oraz tworzenia lokalnych wnętrz urbanistycznych, przy czym nowa zabudowa powinna stanowić uzupełnienie istniejącej struktury i nawiązywać do jej charakteru.

Niezależnie od określonego przeznaczenia, w każdym z terenów uwzględniając przepisy odrębne dopuszcza się:

- lokalizację urządzeń, obiektów i infrastruktury technicznej związanej z zaopatrzeniem w wodę, energię elektryczną i ciepło, gospodarką ściekową, gazem oraz telekomunikacją,
- lokalizację nowych, nie wyznaczonych w studium ciągów komunikacyjnych, parkingów oraz lokalnych przestrzeni zieleni urządzonej i rekreacji (skwery i place zabaw),

- budowę, rozbudowę i przebudowę budynków gospodarczych i inwentarskich w istniejących siedliskach rolniczych zakwalifikowanych do innej kategorii przeznaczenia niż tereny zabudowy zagrodowej,
- rozbudowę, nadbudowę i przebudowę istniejących obiektów zabudowy wielorodzinnej zakwalifikowanych do innej kategorii przeznaczenia niż tereny zabudowy wielorodzinnej.
-

Charakterystyka przeznaczenia terenów w ramach poszczególnych jednostek	
Przeznaczenie terenu	Wytyczne i zalecenia
Tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej i rzemieślniczej, • w przypadku realizacji obiektu usługowego zaleca się realizację miejsc postojowych w ilości przewidzianej dla zabudowy usługowej, • budynki o różnych funkcjach (mieszkaniowej, gospodarczej, inwentarskiej) powinny tworzyć jednolity zespół, spójny z zabudową terenów sąsiednich, • możliwość lokalizacji zakładów przetwórstwa rolnego, z ograniczeniem oddziaływania do granic własności terenu, • możliwość lokalizacji obiektów związanych z usługami turystyczno – rekreacyjnymi (agroturystyką).
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej jako uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej, • w przypadku realizacji obiektu usługowego zaleca się realizację miejsc postojowych w ilości przewidzianej dla zabudowy usługowej, • budynki o różnych funkcjach (mieszkaniowej, gospodarczej) powinny tworzyć jednolity zespół spójny z zabudową terenów sąsiednich, • zakaz prowadzenia działalności o oddziaływaniu wykraczającym poza granice nieruchomości.
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się lokalizację placów zabaw, boisk, trybun, terenowych urządzeń sportowych oraz wszelkiej związanej z nimi infrastruktury, • dopuszcza się lokalizację zespołów garażowych.
Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej i rzemieślniczej niezależnie od występowania funkcji mieszkaniowej,

	<ul style="list-style-type: none"> • w przypadku realizacji obiektu usługowego zaleca się realizację miejsc postojowych w ilości przewidzianej dla zabudowy usługowej, • dopuszcza się lokalizację placów zabaw, boisk, trybun, terenowych urządzeń sportowych oraz wszelkiej związanej z nimi infrastruktury, • budynki o różnych funkcjach (mieszkaniowej, gospodarczej) powinny tworzyć jednolity zespół spójny z zabudową terenów sąsiednich.
Tereny zabudowy usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja obiektów usługowych i rzemieślniczych oraz związanej z nimi infrastruktury i zagospodarowania, • tereny należy wyposażyć w odpowiednio wkomponowaną zieleń urządzoną oraz małą architekturę, • obowiązek realizacji miejsc postojowych w liczbie odpowiadającej charakterowi prowadzonej działalności lub zagwarantowanie możliwości korzystania z parkingów ogólnodostępnych, • dopuszcza się lokalizację placów zabaw, boisk, trybun, terenowych urządzeń sportowych oraz wszelkiej związanej z nimi infrastruktury, • dopuszcza się lokalizację szkół, przedszkoli, żłobków itp. oraz współdziałających z nimi jednostek: np. świetlic, bibliotek, • dopuszcza się lokalizację obiektów mieszkaniowych i gospodarczych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu (internaty, domy nauczyciela, plebanie itp.), • dopuszcza się lokalizację obiektów kultu religijnego (kościół, kaplic, sal parafialnych itp.), • dopuszcza się lokalizację obiektów mieszkaniowych i gospodarczych związanych z podstawowym przeznaczeniem terenu (internaty, domy nauczyciela, plebanie itp.), • zakaz lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², • obowiązek dostosowania obiektów dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zakładów przemysłowych, rzemieślniczych, usługowych, składów, baz budowlanych, baz sprzętu technicznego, baz transportowych oraz parków technologicznych w tym również instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych lub obojętnych,

	<ul style="list-style-type: none"> • dopuszcza się z obiekty związane z obsługą ruchu samochodowego – stacja paliw, parkingi oraz obiekty związane z doraźną obsługą pojazdów, • zakaz lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², • obowiązek realizacji miejsc postojowych w liczbie odpowiadającej charakterowi prowadzonej działalności lub zagwarantowanie możliwości korzystania z parkingów ogólnodostępnych.
Tereny infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja urządzeń i obiektów służących zaopatrzeniu w wodę, energię elektryczną, energię cieplną, gaz, dotyczących telekomunikacji, gospodarki ściekowej i unieszkodliwiania odpadów oraz innej infrastruktury technicznej związanej z obsługą terenu.
Tereny eksploatacji kopalni	<ul style="list-style-type: none"> • zagospodarowanie terenu zgodnie z określonym przeznaczeniem wyłącznie po udokumentowaniu złoża oraz uzyskaniu wymaganych decyzji i koncesji zezwalających na jego eksploatację (nie dotyczy eksploatacji dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej zgodnie z przepisami odrębnymi), • w ramach terenu dopuszcza się lokalizację zaplecza gospodarczo-socjalnego oraz infrastruktury, obiektów i urządzeń związanych z obsługą zakładu górniczego.
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rybackich	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zabudowy związanej z przeznaczeniem terenu, w tym również zabudowy mieszkaniowej, gospodarczej oraz zbiorników wodnych, • budynki o różnych funkcjach (mieszkaniowej, gospodarczej, inwentarskiej) powinny tworzyć jednolity zespół, spójny z zabudową terenów sąsiednich, • możliwość lokalizacji zakładów przetwórstwa rolnego, z ograniczeniem oddziaływania do granic własności terenu, • możliwość lokalizacji obiektów związanych z usługami turystyczno – rekreacyjnymi (agroturystyką).
Tereny rekreacji indywidualne	<ul style="list-style-type: none"> • zakaz realizacji zabudowy mieszkaniowej niezwiązanej z pobytem sezonowym, rekreacją i wypoczynkiem,
Tereny obsługi turystyki	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja obiektów związanych z turystyką i wypoczynkiem (baza noclegowa i gastronomiczna, pola biwakowe, itp.) oraz sportem i rekreacją (boiska, urządzenia

	<p>sportowe, plaże, kąpieliska, itp.),</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja ogólnodostępnych miejsc postojowych, • dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej.
Tereny zieleni urządzonej	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja parków, skwerów, placów zabaw itp., • lokalizacja obiektów małej architektury (rzeźb, ławek, koszy, itp.), oświetlenia oraz terenowych urządzeń sportowych jako elementów integralnego wyposażenia terenu, • zakaz lokalizacji obiektów kubaturowych poza obiektami małej architektury, • zaleca się ochronę, konserwację oraz maksymalne zachowanie istniejącego drzewostanu.
Tereny cmentarzy	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja cmentarzy wraz z możliwością realizacji obiektów i urządzeń związanych z podstawową funkcją terenu (kaplica, dom pogrzebowy, kwaciarnia itp.) oraz jej obsługą (parking).
Tereny leśne	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja zieleni leśnej wraz z wszelkimi obiektami i urządzeniami służącymi prowadzeniu racjonalnej gospodarki leśnej, • zachowanie istniejących siedlisk zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanych w ramach terenu z możliwością budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy budynków, • dopuszcza się tworzenie polan śródleśnych, niewielkich zbiorników wodnych, rowów i zbiorników melioracyjnych, • dopuszcza się wykorzystanie terenów leśnych, jako bazy rekreacyjnej służącej aktywnemu wypoczynkowi przez realizację ścieżek dydaktycznych, szlaków turystycznych, infrastruktury obsługującej ruch podróźnych oraz obiekty małej architektury, w tym: altany ekologiczne itp., • dopuszcza się eksploatację, nie wyznaczonych na rysunku studium, złóż kopalin po ich udokumentowaniu oraz uzyskaniu wymaganych decyzji i koncesji zezwalających na wydobycie.
Tereny przeznaczone do zalesienia	<ul style="list-style-type: none"> • określone przeznaczenie terenu jest kierunkiem polityki (stopniowe zalesienie gruntów prowadzące do powiększenia terenów leśnych oraz rozbudowy systemu ekologicznego), nie wyklucza obecnej formy użytkowania (grunty orne, łąki, itp.) do czasu docelowego zagospodarowania,

	<ul style="list-style-type: none"> • do czasu zalesienia, obowiązuje użytkowanie gruntów zgodne z obecnym sposobem ich wykorzystywania, • dopuszcza się tworzenie niewielkich zbiorników wodnych, rowów i zbiorników melioracyjnych, • dopuszcza się lokalizację, nie wyznaczonej na rysunku studium, rozproszonej zabudowy zagrodowej z możliwością budowy, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków, • dopuszcza się zalesianie, nie wyznaczonych do tego celu na rysunku studium, terenów rolnych (klas IV-VI), • dopuszcza się eksploatację, nie wyznaczonych na rysunku studium, złóż kopalin po ich udokumentowaniu oraz uzyskaniu wymaganych decyzji i koncesji zezwalających na wydobywanie.
Tereny rolne	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja gruntów rolnych, łąk i pastwisk oraz sadów zadrzewień i zakrzewień, • ograniczenie przeznaczania gleb chronionych na cele nierolnicze, • dopuszcza się tworzenie niewielkich zbiorników wodnych, rowów i zbiorników melioracyjnych, • dopuszcza się lokalizację, nie wyznaczonej na rysunku studium, rozproszonej zabudowy zagrodowej z możliwością budowy, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków, • dopuszcza się zalesianie, nie wyznaczonych do tego celu na rysunku studium, terenów rolnych (klas IV-VI), • dopuszcza się eksploatację, nie wyznaczonych na rysunku studium, złóż kopalin po ich udokumentowaniu oraz uzyskaniu wymaganych decyzji i koncesji zezwalających na wydobywanie.
Tereny wód powierzchniowych	<ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja rzek, cieków, rowów, istniejących i projektowanych zbiorników wodnych oraz budowli służących gospodarce wodnej.

1st3rd Wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów

Parametry i wskaźniki urbanistyczne				
Przeznaczenie terenu	Minimalna wielkość nowo wydzielonej	Maksymalna powierzchnia zabudowy - dotyczy	Minimalny udział powierzchni biologicznie	Maksymalna wysokość zabudowy

	działki budowlanej (m2)	budynków bez utwardzeń terenu (%)	czynnej (%)	
Tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej	1000	60	20	12 m
Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	800	60	20	11 m
Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	1000	50	20	12 m
Tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej	800	60	20	12 m
Tereny zabudowy usługowej	600	60	20	12 m
Tereny zabudowy produkcyjno-usługowej	2000	60	10	12 m
Tereny obsługi produkcji w gospodarstwach rybackich	1000	60	20	12 m
Tereny rekreacji indywidualnej	600	20	70	9 m
Teren obsługi turystyki	600	30	60	10 m

Powyższe wskaźniki należy traktować jako wielkości wyjściowe. Dopuszcza się ich zmianę, w szczególności w odniesieniu do terenów istniejącej zabudowy, gdzie uwarunkowania przestrzenne uniemożliwiałyby zagospodarowanie zgodne z przyjętymi w powyższej tabeli wartościami.

Pozostałe, nie wymienione w powyższej tabeli tereny, ze względu na ich specyfikę należy potraktować odrębnie, a parametry i wskaźniki sprecyzować indywidualnie na etapie opracowania planu miejscowego.

Określona w powyższej tabeli maksymalna wysokość budynków nie dotyczy inwestycji celu publicznego z zakresu łączności, masztów, silosów, kościołów, zadaszeń nad trybunami, boiskami i terenowymi urządzeniami sportowymi oraz innych obiektów wynikających z technologii produkcji. W przypadku obiektów budowlanych o wysokości równej i większej od 50 m n.p.t., zachodzi konieczność zgłoszenia planowanej inwestycji do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę w celu uzgodnienia lokalizacji oraz ustalenia sposobu oznakowania przeszkodowego tych obiektów.

1st4th Tereny wskazane do wyłączenia spod zabudowy

Ze względu na oddziaływanie obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, potrzebę utrzymania rezerw terenowych dla inwestycji infrastrukturalnych oraz konieczność zachowania zasobów środowiska i wymogów ładu przestrzennego w studium określono tereny, na których wymagane jest w jak największym stopniu ograniczenie ewentualnego zagospodarowania

Ograniczenie zabudowy nie oznacza definitywnego braku możliwości realizacji nowych obiektów kubaturowych. W szczególności należy uwzględnić i zachować istniejące siedliska i zlokalizowaną w nich zabudowę. Dopuszcza się również realizację niezbędnych urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej, zakładając jak najmniejszą ingerencję w środowisko przyrodnicze i krajobraz.

Wyżej wymienione tereny to:

- strefy ochronne wokół cmentarzy, zgodnie z przepisami o cmentarzach – pas szerokości co najmniej 150 m od cmentarza wolny od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź przechowujących artykuły żywności oraz od studzien, źródeł, strumieni, służących do czerpania wody pitnej lub dla potrzeb gospodarczych; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w odległości 50-150 m od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone,
- strefy ochronne od urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW (farmy wiatrowe i fotowoltaiczne),
- strefy oddziaływania obiektów infrastruktury technicznej związane z występowaniem przekroczeń standardów jakości środowiska określonych w przepisach odrębnych,

- tereny projektowanych zbiorników wodnych,
- tereny leśne (z wyjątkiem obiektów służących gospodarce leśnej),
- tereny eksploatacji kopalin (z wyjątkiem obiektów budowlanych zakładów górniczych),
- tereny wód powierzchniowych i projektowanych zbiorników wodnych.

1st5th Zasady określania ustaleń studium w zakresie kierunków i wskaźników zagospodarowania oraz użytkowania i przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Ustalenia zawarte w tekście i załącznikach graficznych studium wyrażają kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru, nie są zaś ścisłym przesądzeniem o formie oraz granicach zainwestowania i użytkowania terenów. Określenia dotyczące formy użytkowania terenów dotyczą podstawowych i uzupełniających lub towarzyszących rodzajów zabudowy. Na terenach tych mogą być realizowane także inne formy zabudowy, pod warunkiem nie pozostawania w sprzeczności z formami określonymi w studium.

Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów należy traktować jako wielkości wyjściowe. Przy sporządzaniu planów miejscowych, każdorazowo należy przeanalizować uwarunkowania przestrzenne danego terenu w odpowiednim stopniu uszczegółowienia oraz dostosować podane wielkości do zamierzeń przyjętych założeń urbanistycznych i kompozycyjnych.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uściślić granice terenów wyłączonych spod zabudowy, uwzględniając istniejące uwarunkowania, w szczególności istniejącą zabudowę oraz projektowane, nie określone na rysunku, ze względu na skalę opracowania oraz nie istniejące w chwili obecnej, lecz dopuszczone zapisami studium pozostałe struktury przestrzenne (np. infrastrukturę techniczną).

Ponadto zagospodarowując każde z określonych przeznaczeń należy dążyć do uzupełnienia istniejącej struktury, poprzez wypełnianie luk w pasmach zabudowy, porządkowania przestrzeni oraz tworzenia lokalnych wnętrz urbanistycznych, przy czym nowa zabudowa powinna stanowić uzupełnienie istniejącej struktury i nawiązywać do jej charakteru. Niezależnie od określonego przeznaczenia, w każdym z terenów uwzględniając przepisy odrębne dopuszcza się:

- lokalizację urządzeń, obiektów i infrastruktury technicznej związanej z

zaopatrzeniem w wodę, energię elektryczną i ciepło, gospodarką ściekową, gazem oraz telekomunikacją,

- lokalizację nowych, nie wyznaczonych w studium ciągów komunikacyjnych, parkingów oraz lokalnych przestrzeni zieleni urządzonej i rekreacji (skwery i place zabaw),
- budowę, rozbudowę i przebudowę budynków inwentarskich w istniejących siedliskach rolniczych zakwalifikowanych do innej kategorii przeznaczenia niż tereny zabudowy zagrodowej,
- rozbudowę, nadbudowę i przebudowę istniejących obiektów zabudowy wielorodzinnej zakwalifikowanych do innej kategorii przeznaczenia niż tereny zabudowy wielorodzinnej.

2nd Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego

Przepisy o ochronie środowiska określają wytyczne odnośnie zapewnienia warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska. Z tego powodu należy dążyć do eliminowania i ograniczenia zagrożeń oraz podejmowania działań, które będą temu zapobiegać. Kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych powinno uwzględniać racjonalne wykorzystanie przestrzeni co wiąże się z lokalizowaniem funkcji i odpowiednim sposobem zagospodarowania terenu zgodnym z jego predyspozycjami przyrodniczymi (walorami i wrażliwością na degradację). W związku z czym, rozwój układów zabudowy powinien maksymalnie wykorzystywać już istniejące zainwestowanie (w szczególności sieć drogową i systemy infrastruktury technicznej) i zagospodarowanie terenów.

Ochrona środowiska wyrażona poprzez rozwiązania planistyczne, które należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ma na celu poprawę warunków życia ludzi poprzez poprawę jakości środowiska oraz proekologiczny rozwój przestrzenny oparty o minimalizację konfliktów wywołanych w skutek postępującej urbanizacji. Cele te powinny być realizowane w szczególności poprzez ochronę niżej określonych elementów środowiska.

2nd1st   Zasady ochrony elementów środowiska

2nd1sta.   Powierzchnia ziemi

Głównymi przyczynami deformacji powierzchni ziemi są formy ukształtowane w procesach pozyskiwania surowców naturalnych. Na obszarze gminy występują zarówno eksploatowane jak i jeszcze nie wydobywane złoża surowców naturalnych, dlatego procentowy udział powierzchni terenów przekształconych na skutek wydobywania kopalni będzie się powiększał wraz z upływem czasu.

W perspektywie najbliższych 30 lat największy wpływ na krajobraz gminy będzie miało wyrobisko Pola Szczerców powstałe na skutek eksploatacji węgla brunatnego. Przewiduje się, że zajmowanie gruntów pod budowę wyrobiska górniczego oraz obiekty związane z uzbrojeniem terenu, odbywać się będzie do ok. 2030 roku. Otrzymane masy ziemne będą wykorzystane do wypłycania wyrobiska poeksploatacyjnego i utworzenia zwałowiska zewnętrznego zlokalizowanego na terenie gminy Szczerców. Odpowiednie gospodarowanie zasobami ziemi przez kopalnię może stworzyć także „pozytywne” formy terenu, które po zakończeniu procesu rekultywacji na nowo wpiszą się w krajobraz gminy. Wskutek tego przekształcenia zmniejszeniu ulegnie powierzchnia lasów siedlisk łąkowych i pastwisk, a tym samym i obszary żerowisk.

Podobny wpływ na ukształtowanie terenu, choć oczywiście na mniejszą skalę, mają istniejące i będą miały potencjalne tereny eksploatacji w południowo-zachodniej i środkowej części gminy.

W celu zminimalizowania szkód, po zakończeniu eksploatacji należy zrehabilitować przedmiotowe tereny zgodnie z określonym kierunkiem w sposób zapewniający harmonijne wpisanie zdegradowanej powierzchni w krajobraz gminy.

2nd1stb.   Wody powierzchniowe i podziemne

W wyniku intensywnie prowadzonego odwodnienia Pola Bełchatów i Pola Szczerców zmieniły się naturalne zasoby wodne – przekształcona została sieć hydrograficzna, która musiała być dostosowana do odkrywkowej eksploatacji węgla brunatnego, zmieniły się warunki krążenia wód podziemnych, powstał lej depresyjny. Z tego powodu bardzo ważne jest odpowiednie gospodarowanie zasobami wodnymi.

W celu ochrony zasobów wodnych ustala się następujące zasady:

- zagospodarowując wskazane do zabudowy tereny należy zastosować rozwiązania techniczne eliminujące możliwość zanieczyszczenia środowiska

gruntowo-wodnego,

- rozbudowę systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej eliminującej w maksymalny sposób indywidualne sposoby odprowadzania ścieków,
- na obszarach przewidzianych do objęcia sanitarną kanalizacją zbiorczą, do czasu jej wybudowania, odprowadzanie ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe należy traktować jako rozwiązanie tymczasowe,
- oczyszczanie ścieków w przydomowych oczyszczalniach lub odprowadzanie ścieków do szczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe jest dopuszczalne jedynie na obszarach, które z uzasadnionych ekonomicznie względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną, przy czym lokalizowanie oczyszczalni przydomowych ogranicza się do miejsc, na których odprowadzanie ścieków do gruntu nie będzie zagrażało jakości wód podziemnych lub powierzchniowych (szczególnie w obrębie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych),
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania wód opadowych i roztopowych pochodzących z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zakaz rolniczego wykorzystania ścieków w strefach ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych,
- dostosowanie lokalizacji nowych obiektów, do struktur hydrogeologicznych,
- na terenach zurbanizowanych stosować nowe technologie, wpływające na czystość i ilość odprowadzanych ścieków, w tym budowę i modernizację urządzeń oczyszczających ścieki przemysłowe,
- zakaz przekształcania studni na zbiorniki przeznaczone do magazynowania nieczystości ciekłych,
- zakaz lokalizacji składowisk odpadów na terenach łąk, pastwisk, w dolinach rzecznych.

Południowa część gminy znajdują się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (408) Niecka Miechowska NW (16). Zaleca się na tym obszarze wysoki reżim sanitarny, realizowany poprzez ograniczanie lokalizacji inwestycji mogących mieć negatywny wpływ na przedmiot ochrony, w szczególności ograniczenie zrzutu zanieczyszczeń (substancji biogenych, organicznych i toksycznych) do gruntu i wód powierzchniowych.

Ustala się następujące zasady ochrony istniejących urządzeń melioracji wodnych:

- w przypadku przeznaczenia gruntów zdrenowanych na cele inne niż rolnicze, konieczna będzie przebudowa sieci melioracyjnej w sposób zapewniający właściwe odwodnienie terenów przyległych,
- obowiązek przebudowy urządzeń melioracyjnych w sposób umożliwiający funkcjonowanie systemu drenarskiego, w przypadku zmiany użytkowania terenów, na których występują urządzenia melioracyjne, po wcześniejszym uzgodnieniu z organem właściwym w sprawie ochrony urządzeń melioracji wodnych,
- obowiązek wystąpienia do organu właściwego w sprawie ochrony urządzeń melioracji wodnych o wykreślenie z ewidencji urządzeń melioracji wodnych powierzchni zajętej na przedmiotowy cel.

2nd1stc. System ekologiczny i walory krajobrazowe

Do podstawowego systemu przyrodniczego Gminy Sulmierzyce, zalicza się: kompleksy leśne, tereny wód płynących rzeki Krasówka oraz jej doliny wraz z przyległymi terenami łąk i pastwisk, wody powierzchniowe stojące oraz tereny zieleni urządzonej.

W celu ochrony systemu przyrodniczego i walorów krajobrazowych należy:

- zdecydowanie ograniczyć możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenach charakteryzujących się wysokimi walorami przyrodniczymi (w tym: w dolinie rzeki Krasówki i dolinach innych mniejszych cieków),
- naturalne tereny zielone znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych, w razie zaistnienia takiej potrzeby, zagospodarowywać na tereny: sportu, rekreacji, wypoczynku, które będą charakteryzować się dużą powierzchnią biologicznie czynną i będą w niewielkim sposób zniekształcać tereny przyrodnicze przez co utrzymają one ciągłość systemu ekologicznego,
- zachować naturalne ukształtowanie dolin z systemem zadrzewień i zakrzewień,
- ograniczyć rozpraszanie i lokalizowanie zabudowy na terenach otwartych,
- stosować zieleń izolacyjną dla terenów szczególnie uciążliwych dla środowiska i negatywnie wpływających na krajobraz gminy.

2nd1std. Surowce naturalne

Podstawę bazy surowcowej na terenie gminy stanowią złoża surowców naturalnych, w tym złoża Bełchatów. Zasady i warunki ich ochrony w związku z

wykonywaniem prac geologicznych i wydobywaniem kopalin muszą uwzględniać zapisy prawa geologicznego i górniczego. Warunki zagospodarowania złoża, sposób i wielkość wydobycia, granice obszaru i terenu górniczego oraz kierunki rekultywacji powinny być zgodne z wydanymi koncesjami górnictwami.

Na terenie gminy Sulmierzyce zabrania się wydobywania kopalin wykonywanego inaczej niż jako koncesjonowana działalność gospodarcza, a przy eksploatacji surowców należy stosować technologie, które mają najmniejszy negatywny wpływ na środowisko.

Na terenie gminy nie występują obiekty lub obszary dla których wyznacza się z złożu kopaliny filar ochronny.

2nd1ste. Powietrze atmosferyczne

W celu poprawy jakości powietrza, należy zmniejszyć emisję zanieczyszczeń poprzez następujące działania:

- minimalizację emisji u źródła jego powstawania, poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii,
- eksploatację złóż ograniczającą niezorganizowane pylenie,
- utrzymanie urządzeń infrastruktury technicznej w dobrym stanie technicznym,
- stosowanie urządzeń ochronnych oraz wprowadzanie zmian technologicznych w zakładach przemysłowych,
- ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z tzw. „niskiej emisji”, czyli emisji pyłów i szkodliwych gazów, pochodzącej z domowych pieców grzewczych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, poprzez:
  - ograniczenie stosowania wysokoemisyjnych paliw na rzecz paliw gazowych, olejowych i źródeł odnawialnych,
  - stosowanie energooszczędnych materiałów budowlanych,
  - wykonywanie termomodernizacji budynków,
  - edukację ekologiczną społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii,
- tworzenie preferencji dla lokalizacji nowych podmiotów gospodarczych, wykorzystujących przyjazne środowisku technologie wytwarzania,
- preferencje dla szerszego wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- wprowadzenie pasów zieleni wzdłuż tras komunikacyjnych.

- preferencje dla stosowania technologii eliminujących szkodliwe emisje.

2nd2nd Obszary ochrony przyrody

W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w stosunku do obszarów i obiektów objętych formami ochrony należy brać pod uwagę zakazy określone w obowiązujących przepisach dotyczących ochrony przyrody oraz akty prawne, dotyczące ochrony pomników przyrody zlokalizowanych w granicach gminy.

Na terenie gminy Sulmierzyce za pomniki przyrody uznano następujące zespoły drzew:

- 2 jesiony wyniosłe i klon pospolity, zlokalizowane w parku we wsi Chorzenice, na terenie szkoły podstawowej,
- 4 dęby szypułkowe, usytuowane we wsi Ksawerów, Leśnictwo Piekary oddz. 201.

Wszelkie zakazy oraz wytyczne dotyczące ich ochrony zawarte w akcie prawnym je powołującym, tj. Rozporządzeniu Nr 45/87 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987 r., w sprawie uznania za pomnik przyrody oraz w przepisach dotyczących ochrony przyrody muszą znaleźć odniesienie w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2nd3rd Zagrożenia środowiska

2nd3rda. Hałas

Na terenie gminy ustala się następujące zasady ochrony akustycznej:

- na terenach chronionych akustycznie (zgodnie z przepisami o ochronie środowiska) obowiązuje zakaz przekraczania norm hałasu,
- w przypadku natężonego hałasu wywołanego ruchem komunikacyjnym należy przewidzieć realizację m.in. ekranów akustycznych,
- lokalizacja nowej zabudowy mieszkaniowej powinna uwzględniać strefy ochronny akustycznej związane z występowaniem obiektów o zwiększonej uciążliwości akustycznej: np. urządzenia infrastruktury technicznej, elektrownie wiatrowe, tereny eksploatacji powierzchniowej.

Ze względu na planowane inwestycje dotyczące rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej

100kW, a w szczególności elektrowni wiatrowych, w studium wyznaczono strefy, w których muszą się znaleźć wszystkie strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu terenu wynikającymi z lokalizacji tych urządzeń. Przedmiotowe strefy dotyczą zwłaszcza przewidywanego oddziaływania akustycznego planowanych inwestycji i ich niekorzystnego wpływu na zabudowę mieszkaniową.

Studium nie określa liczby urządzeń wytwórczych, ich konkretnej lokalizacji, mocy ani gabarytów, tym samym nie precyzuje oddziaływania związanego z ich funkcjonowaniem. Wyznaczone obszary dopuszczają swobodną rozmieszczenie OZE przy uwzględnieniu granic stref, poza które nie może wykroczyć negatywne oddziaływanie (ograniczenia w zabudowie oraz zagospodarowaniu terenu) związane z ich lokalizacją. Szczegółowe określenie lokalizacji oraz zasięgu stref ochronnych nastąpi na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

2nd3rdb. Promieniowanie elektromagnetyczne

Do głównych działań jakie należy podjąć w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na terenie gminy Sulmierzyce należy zakaz lokalizowania nowych obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi w strefach ochronnych wyznaczonych wzdłuż istniejących linii elektroenergetycznych 110 kV oraz 15kV. Minimalna szerokość stref wynosi:

- 36 m dla linii 110 kV (po 18 m na każdą stronę od osi linii),
- 15 m dla linii 15 kV (po 7,5 m w obie strony od osi linii).

Na terenach, na których występuje przekroczenie dopuszczalnego poziomu promieniowania elektromagnetycznego (rzeczywiste zmierzone poziomy promieniowania elektromagnetycznego), ustala się obowiązek dostosowania zabudowy i zagospodarowania terenu do rzeczywistych, zmierzonych poziomów promieniowania elektromagnetycznego oraz zakazuje się realizacji pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Dopuszcza się skablowanie napowietrznych linii elektroenergetycznych w przypadku wystąpienia takich możliwości technicznych.

2nd3rdc. Zagrożenie powodzią

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią.

W miejscowości Dworszowice Pakoszowe notowane są cykliczne, zwłaszcza w

miesiącach wiosennych i letnich wystąpienia wód z okolicznych cieków wodnych i rowów melioracyjnych. W związku z powyższym w celu ochrony mieszkańców przed lokalnymi podtopieniami studium zakłada się realizację zbiornika wodnego.

2nd3rdd. Osuwanie się mas ziemnych

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo osuwania się mas ziemnych.

2nd3rde. Osiadania powierzchni terenu

W wyniku prowadzonego przez kopalnię odwodnienia dochodzi do procesów osiadania powierzchni terenu. Przedstawione na załączniku graficznym prognozowane wartości osiadań gruntu należy uwzględnić przy sporządzaniu projektów budowlanych.

2nd3rdf. Procesy sejsmiczne

Zasięg i skalę procesów sejsmicznych wywołanych przemieszczaniem mas ziemnych i skalnych w ramach eksploatacji węgla brunatnego określają wskazane na załączniku graficznym izolinie przyspieszeń drgań powierzchni gruntu, których wartości należy uwzględnić przy sporządzaniu projektów budowlanych.

3rd Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego, obszary leśne, rozległe użytki zielone oraz pola czy doliny rzeczne stanowią dobro gminy, o które należy zadbać w odpowiedni sposób. Dbłość o ład przestrzenny należy do zadań samorządu terytorialnego, a uporządkowanie przestrzeni rolno-leśnej powinno polegać na docelowym określeniu na terenie gminy sposobu użytkowania gruntów o kierunku rolnym lub leśnym, poprzez wyznaczenie linii rozgraniczającej lasy oraz grunty przewidziane do zalesienia, od gruntów przeznaczonych wyłącznie na cele rolne. Przebieg granicy rolno-leśnej powinien być wyznaczony w oparciu o warunki glebowo-przyrodnicze oraz naturalne granice fizjograficzne i wprowadzone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce.

3rd1st Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego terenów

rolniczych:

- ograniczenie się do minimum przeznaczania gleb chronionych i zmeliorowanych na cele nierolnicze,
- poprawianie wartości użytkowej gleb oraz zapobieganie obniżania ich produktywności,
- rozwój rolnictwa ekologicznego, szczególnie na gruntach najwyższych klas,
- zmianę struktury agrarnej (zwiększenie średniej wielkości gospodarstw),
- dopuszcza się lokalizację rozproszonej zabudowy zagrodowej oraz adaptację istniejących siedlisk z możliwością budowy, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków,
- dopuszcza się niezbędne urządzenia z zakresu gospodarki wodnej i rolniczej,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej,
- ochrona przyrodniczej struktury zieleni wysokiej, średniej i niskiej, cieków, użytków ekologicznych, w tym wszystkich terenów stanowiących lub mogących stanowić system lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych, mających wpływ na funkcjonowanie przyrody i odtwarzanie jej zasobów poprzez zdecydowane ograniczenie zabudowy,
- utrzymanie istniejących kompleksów zadrzewień śródpolnych wraz z możliwością ich powiększenia,
- przy budowie, rozbudowie lub modernizacji obiektów związanych z działalnością rolniczą, a także innych obiektów budowlanych, należy stosować takie rozwiązania, które ograniczają skutki ujemnego oddziaływania na grunty,
- inicjowanie i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, jako pozarolniczego źródła dochodu w celu zmniejszenia zatrudnienia w rolnictwie,
- utrzymanie tras komunikacyjnych i ciągów infrastruktury technicznej z dopuszczeniem ich uzupełnień w niezbędnym zakresie,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej,
- zakaz zrzutu ścieków do rowów melioracyjnych i bezpośrednio do gleby,
- zachowanie istniejącej sieci rowów i systemów drenarskich zapewniających prawidłowe funkcjonowanie odwodnienia i odbioru wód; przy zmianie ich przeznaczenia konieczna jest kompleksowa przebudowa sieci drenarskich, pod nadzorem organu właściwego w sprawie ochrony urządzeń melioracji wodnych,
- zwiększenie zasobów wodnych obszarów znajdujących się w zasięgu leja

depresji poprzez realizację zbiorników wodnych,

- wykorzystywanie dla funkcji rekreacyjnej przy zachowaniu następujących zasad:
  - ruch turystyczny powinien być ograniczony do wyznaczonych i odpowiednio urządzonych tras,
  - dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc odpoczynku.

3rd2nd   Leśna przestrzeń produkcyjna

Tereny leśne bez względu na formę własności, pełnią funkcje ochronne i turystyczno-wypoczynkowe. Ustala się następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego dla terenów leśnych (lasów państwowych i prywatnych):

- ochronę i utrzymanie istniejących ekosystemów leśnych i zadrzewień śródpolnych wraz z możliwością ich powiększenia,
- prowadzenie gospodarki leśnej z uwzględnieniem ostoi gniazdowania i bytowania ptactwa,
- dopuszcza się tworzenie polan śródleśnych i niewielkich zbiorników wodnych, cieków melioracyjnych,
- zachowanie i adaptacja istniejących siedlisk z możliwością budowy, rozbudowy, przebudowy i nadbudowy budynków,
- do czasu zalesienia, użytkowanie gruntów zgodnie z obecnym użytkowaniem terenu,
- promocja programu zalesiania i zadrzewiania obejmującego sukcesywne zwiększanie gruntów leśnych lub zadrzewianych na terenach o małej przydatności rolniczej i nie użytkowanych rolniczo,
- ograniczenie wykorzystania gospodarczego,
- dopuszcza się przeprowadzenie, w razie braku innych możliwości, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (najlepiej z wykorzystaniem istniejących dróg, duktów i przecinek),
- zachowanie w stanie naturalnym i ochrona użytków ekologicznych, tj. bagien, trzęsawisk itp.,
- ograniczenia stosowania środków chemicznych,
- wykorzystanie terenów dla potrzeb turystyki i wypoczynku, z wykluczeniem rozwoju funkcji osadniczych, przy zachowaniu następujących zasad:
  - ruch turystyczny powinien odbywać się na wyznaczonych trasach, z określeniem rejonów swobodnej penetracji terenu,

- dopuszcza się urządzenie punktów widokowych i miejsc wypoczynku,
- rozwój urządzeń związanych z turystyką, wypoczynkiem i sportem, a także niezbędnych urządzeń z zakresu gospodarki leśnej oraz komunikacji i infrastruktury technicznej warunkuje się spełnieniem wymogów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu.

Powyższe ustalenia mają na celu ochronę terenów wartościowych oraz zobowiązania właścicieli do zachowania odpowiedniej równowagi w ekosystemach, kształtowania ich równowagi i naturalnej odporności. Realizacja powyższych zasad ma na celu wyrównanie i ujednoczenie stanu systemów lasów prywatnych do lepszych jakościowo lasów państwowych.

4th Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4th1st Cele i przedmiot ochrony

Przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakazują wszystkim obywatelom ochronę dóbr kultury oraz zobowiązują samorząd terytorialny do stworzenia prawnych, organizacyjnych i finansowych warunków, które je zapewnią.

Uwzględniając uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w studium gminy Sulmierzyce uwzględnia się ochronę:

- zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru,
- zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków
- stanowisk archeologicznych.

Ponadto studium określa zasady ochrony poprzez określenie stref ochrony konserwatorskiej mających na celu głównie:

- zachowanie istniejących walorów historycznych,
- zachowanie śladów osadnictwa wiejskiego jako świadków historii przestrzennej i kultury materialnej tego terenu,
- eliminacje elementów zagrażających ochronie i eksponowaniu zabytków,
- zachowanie układów przestrzennych historycznych miejscowości,

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują obszary pomników zagłady i ich strefy ochronne oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

4th2nd Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

W stosunku do wskazanych w części studium dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego obiektów wpisanych do rejestru zabytków ustala się:

- obowiązek trwałego zachowania historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej, z zachowaniem tradycyjnych form, faktur oraz rozwiązań materiałowych,
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, w tym ochronę walorów ekspozycyjnych,
- wykorzystanie zabytku wpisanego do rejestru na cele użytkowe może odbywać się wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- wszelkie działania przy zabytku wpisanym do rejestru wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi.

4th3rd Zabytki nieruchome znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków

W stosunku do wskazanych w części studium dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków ustala się:

- obowiązek zachowania historycznej formy w zakresie bryły, kształtu, geometrii oraz zastosowanych rozwiązań materiałowych,
- ograniczenie działań w zakresie zmiany gabarytów, zmiany dyspozycji i artykulacji elewacji, które mogących mieć wpływ na stan zachowania lub zmianę wyglądu zabytku,
- w sprawach dotyczących uzyskania pozwolenia na budowę lub rozbiórkę obowiązek postępowania zgodnie z przepisami odrębnymi.

4th4th Stanowiska archeologiczne

Wszelkie działania związane z robotami ziemnymi lub zmianą zagospodarowania w obszarze wskazanych w studium stanowiska archeologicznych wymagają postępowania zgodnego z przepisami odrębnymi odnoszącymi się do zabytków archeologicznych.

4th5th   Strefa ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych

Strefa ochrony konserwatorskiej układów przestrzennych obejmuje układy rozplanowania wsi: Sulmierzyce, Bogumiłowice i Dworszowice Pakoszowe.

W granicach strefy ustala się:

- ochronę układów urbanistycznych określonych przez: sieć uliczną, linie regulacyjne ulic, osie kompozycyjne, charakter pierzei, wysokość i skala zabudowy,
- obowiązek porządkowania terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytków,
- obowiązek nawiązania nową i modernizowaną zabudową do charakteru i skali zabudowy istniejącej pod względem formy, wysokości, lokalizacji - usytuowanie budynków w określonej tradycyjnej linii zabudowy, układ połaci dachowych,
- współczesne funkcje muszą uwzględniać historyczny charakter zabudowy i możliwości jej dostosowania bez naruszania zabytkowych wartości obiektów,
- zachowanie historycznych komponowanych układów zieleni zlokalizowanych w ramach poszczególnych zespołów zabudowy,
ograniczenie lub zakaz lokalizacji urządzeń reklamowych.

4th6th   Strefa ochrony konserwatorskiej ekspozycji

Strefa ochrony konserwatorskiej ekspozycji obejmuje przedpoła miejscowości Sulmierzyce oraz kościoła św. Erazma w Sulmierzycach.

W granicach strefy ustala się:

- obowiązek porządkowania terenów z przypadkowych obiektów degradujących otoczenie zabytków,
- gabaryty i forma zabudowy, a także gabaryty zieleni oraz obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej muszą uwzględniać ekspozycję zabytkowej dominanty przestrzennej wsi oraz jej historycznej zabudowy,
- ograniczenie lub zakaz lokalizacji urządzeń reklamowych,
- ograniczenie nowych nasadzeń zielenią wysoką.

4th7th   Strefa ochrony konserwatorskiej obserwacji archeologicznej

Strefa ochrony konserwatorskiej obserwacji archeologicznej obejmuje obszary skupisk stanowiska archeologicznych.

W granicach strefy ustala się:

- dopuszcza się przekształcenia ograniczone uwarunkowaniami ochrony i obserwacji archeologicznej,
- ze względu na możliwość odkrycia obiektów mogących stanowić zabytki archeologiczne roboty ziemne wymagają nadzoru archeologicznego,
- w przypadku odkrycia obiektów mogących stanowić zabytki archeologiczne należy podjąć badania archeologiczne.

5th Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego jest odpowiednia infrastruktura. Stanowi ona fundament dla wszelkiej działalności gospodarczej oraz wyznacznik warunków życia i pracy ludności. Infrastruktura zawsze warunkuje ten rozwój, a w niektórych przypadkach może nawet go stymulować. Niewystarczające wyposażenie infrastrukturalne wpływa niekorzystnie na:

- zainteresowanie potencjalnych inwestorów zarówno w dziedzinie przemysłu, jak i usług,
- powstawanie inicjatyw lokalnych, dotyczących tzw. małej przedsiębiorczości,
- możliwości wykorzystania walorów turystycznych i rekreacyjnych,
- produkcję rolną, jej jakość i wykorzystanie surowców rolniczych oraz zasobów pracy na wsi.

5th1st Układ komunikacyjny

Gmina Sulmierzyce posiada dobrze rozwinięty układ komunikacyjny, na który składa się droga wojewódzka i drogi powiatowe uzupełnione przez sieć dróg gminnych. Do najważniejszych inwestycji drogowych realizowanych na obszarze gminy zaliczyć należy:

- rozbudowę drogi wojewódzkiej,
- budowę drogi Sulmierzyce (od DP 1500E) - Woła Wydrzyna (do DW 483),
- budowę drogi Eligiów (od DP 1910E) – granica gminy (gm. Rzaśnia).

Ponadto w ramach istniejącego układu, w celu poprawy płynności ruchu i zwiększenia bezpieczeństwa, przewiduje się:

- przebudowę i modernizację dróg powiatowych i gminnych do wymaganych parametrów,
- budowę sieci dróg dojazdowych wewnątrz nowo wyznaczonych terenów zabudowy mieszkaniowej,
- przebudowę skrzyżowań w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa,
- budowę ścieżek rowerowych.

Klasy techniczne dróg publicznych określono na rysunku studium. Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, sieć drogowa powinna zostać sparametryzowana. Wytyczne studium w tym zakresie dotyczą w szczególności szerokości pasa drogowego uzależnionego od klasy drogi. W uzasadnionych przypadkach studium dopuszcza przyjęcie innej (również niższej) niż określona na rysunku klasy drogi dla poszczególnych kategorii dróg.

Poza drogami wskazanymi na załączniku graficznym studium, w zależności od potrzeb społeczności lokalnej, możliwa jest realizacja nowych dróg, których przebieg zostanie ustalony w drodze decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej lub w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Uzupełnienie sieci dróg publicznych stanowi struktura dróg wewnętrznych przeważnie o nawierzchniach gruntowych i zmiennej szerokości pasa drogowego pełniących drugorzędną rolę w układzie komunikacyjnym gminy.

5th2nd   Infrastruktura techniczna

5th2nda.   Zaopatrzenie w wodę

Gmina Sulmierzyce jest zwodociągowana w blisko 100%, a wydajność eksploatowanych ujęć jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb gminy. Wraz z przeznaczaniem nowych terenów pod zabudowę konieczne jest podjęcie działań zmierzających do jak najszybszej rozbudowy sieci wodociągowej, zwiększania jej niezawodności, obniżania awaryjności i strat ilości wody oraz zapewnienia odpowiedniej ilości wody dla celów przeciwpożarowych, określonej w przepisach dotyczących zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych. Kolejne inwestycje wodociągowe na terenie gminy zakładają modernizację i wymianę wyeksploatowanej sieci.

5th2ndb.   Gospodarka ściekowa

Rozwój przestrzenny gminy w najbliższych latach pociągnie za sobą

zwiększone zapotrzebowanie na wodę, a tym samym proporcjonalny będzie wzrost wytwarzanych ścieków. W związku z tym konieczny jest harmonijny rozwój sieci kanalizacji sanitarnej dostosowany do zachodzących zmian. Najważniejszymi inwestycjami z zakresu gospodarki ściekami będzie rozbudowa istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej oraz budowa oczyszczalni ścieków we wsi Bogumiłowice.

W miejscach gdzie budowa zbiorczych systemów będzie technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona zakłada się, że odprowadzanie ścieków odbywać się będzie do przydomowych oczyszczalni lub szczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe.

5th2ndc. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Rozbudowa elementów układu energetycznego powinna następować równocześnie z przeznaczaniem nowych terenów pod zabudowę. Na terenach, których walory estetyczne powinny być podkreślone, sieć rozdzielczą wykonywać należy w wersji kablowej. Należy także podejmować działania zmierzające do systematycznej modernizacji i rozbudowy infrastruktury elektroenergetycznej, mającej na celu zaspokojenie potrzeb, ujawniających się wraz z sukcesywnym rozwojem przestrzennym gminy i jej aktywizacją gospodarczą.

W ramach prowadzonych prac związanych z przebudową i rozbudową sieci drogowej oraz infrastruktury technicznej na terenie gminy należy dążyć do kablowania istniejących napowietrznych linii elektroenergetycznych i napowietrznych linii oświetlenia ulicznego.

Wzdłuż napowietrznych linii elektroenergetycznych określono strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie i zagospodarowaniu terenu o szerokości:

- 36 m (po 18 m w obie strony od osi linii) dla linii 110 kV,
- 15 m (po 7,5 m w obie strony od osi linii) dla linii 15 kV,
- 150 m od stacji elektroenergetycznej „Wistka” 110/15kV,

w stosunku do których wszelkie ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenu zostaną określone po uprzednim uzgodnieniu danej inwestycji z właścicielem linii.

Najistotniejszą dla systemu elektroenergetycznego inwestycją przewidzianą w studium jest realizacja urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii. Studium wyznacza obszary rozmieszczenia projektowanych elektrowni wiatrowych oraz ogniw fotowoltaicznych wraz ze strefami ochronnymi związanymi z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. Przy

czym dla obszarów rozmieszczenia elektrowni wiatrowych wyznaczonych w miejscowości Piekary utrzymuje się obecny stan zagospodarowania – lokalizacja jednej elektrowni wiatrowej, bez możliwości jego rozbudowy o kolejne urządzenia wytwórcze. Wskazane przedsięwzięcia pociągną za sobą wzbogacenie systemu energetycznego oraz spowoduje wzrost udziału czystej energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych. Planowane inwestycje wymuszą rozbudowę istniejących sieci, a jej zakres będzie odpowiadał planowanej mocy przyłączeniowej ww. źródeł.

5th2ndd. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Sulmierzyce nie posiada zaopatrzenia w gaz sieciowy, a mieszkańcy wykorzystują dla potrzeb indywidualnych gaz bezprzewodowy propan-butan.

Zgodnie z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego zakłada się budowę magistralnego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Wieluń – Pajęczno – Radomsko – Przedbórz, biegnącego przez południową część gminy Sulmierzyce wraz ze stacją redukcyjno – pomiarową, od którego planowane są rozgałęzienia w kierunku gmin Kleszczów, Rzaśnia, Strzelce Wielkie.

Studium uwzględnia przedmiotową inwestycję jako cel publiczny o znaczeniu ponadlokalnym nie określając jej przebiegu na załączniku graficznym ze względu na brak potwierdzenia w opracowaniach specjalistycznych i orientacyjne trasowanie w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego.

5th2nde. Zaopatrzenie w ciepło

Obecnie i w najbliższej przyszłości na terenie gminy Sulmierzyce nie planuje się budowy scentralizowanego systemu produkcji, przesyłu i dystrybucji ciepła. Zakłada się utrzymanie oraz modernizację i ewentualną rozbudowę funkcjonujących systemów ogrzewania.

Sposób ogrzewania zabudowy opierający się na wykorzystaniu indywidualnych źródeł ciepła zasilanych tradycyjnymi nośnikami energii powinien być systematycznie modernizowany, a istniejące kotłownie węglowe należy stopniowo wymieniać na zasilane paliwem ekologicznym.

Ponadto zakłada się sukcesywne zwiększanie ilości energii cieplnej pozyskiwanej z indywidualnych odnawialnych źródeł energii, w szczególności wykorzystujących w procesie przetwarzania energię geotermalną i energię promieniowania słonecznego.

5th2ndf. Gospodarka odpadami

Najważniejszym zadaniem gminy w zakresie gospodarki odpadami jest ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko oraz maksymalny wzrost ich gospodarczego wykorzystania. Służyć temu ma szereg przedsięwzięć, w tym:

- zapobieganie powstawaniu odpadów realizowane poprzez stosowanie czystych technologii produkcji oraz selektywną zbiórkę odpadów i powtórne wykorzystanie,
- program działań edukacyjnych, którego celem będzie stworzenie kontaktu ze społeczeństwem i przekazanie mu obrazu potrzeb, zachowań i celów, jakim jest reorganizacja i wdrożenie nowoczesnej gospodarki odpadami,
- rozbudowa istniejącego systemu gospodarki odpadami.

Za główne cele gospodarki odpadami realizowanymi na terenie gminy jest:

- objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną selektywną zbiórką odpadów komunalnych,
- wdrożenie na obszarze gminy przydomowych metod kompostowania odpadów kuchennych ulegających biodegradacji oraz odpadów zielonych,
- organizacja i rozwijania systemu zbierania odpadów wielkogabarytowych,
- organizacja i rozwijania systemu zbierania odpadów budowlanych,
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym metod termicznego przekształcania odpadów,

utworzenie ponadgminnych struktur gospodarki odpadami komunalnymi, dla realizacji wspólnych przedsięwzięć (we współpracy z powiatem).

5th2ndg. Telekomunikacja

Przewiduje się rozwój sieci teleinformatycznych, w tym budowę sieci światłowodowych i objęcie nowo wyznaczonych terenów zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym połączonym z systemami sieci wojewódzkiej i krajowej. Dla zwiększenia dostępności sieci internetowej i rozwoju społeczeństwa informacyjnego, wskazuje się na rozwój szerokopasmowego dostępu do internetu.

Wszelkie zakazy i ograniczenia określone w niniejszym studium nie dotyczą realizacji inwestycji celu publicznego z zakresu łączności.

6th Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji

Na terenie gminy nie wyznacza się terenów wymagających rehabilitacji.

Do obszarów wymagających przekształceń zaliczono grunty rolne i leśne, które znajdują się w ramach nowo wyznaczonych obszarów zurbanizowanych i wymagają zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze i nieleśne.

Na terenie gminy Sulmierzyce do obszarów wymagających rekultywacji zaliczono:

- tereny stawów hodowlanych we wsi Wola Wydrzyna osuszone na skutek prowadzenia odwodnienia złoża węgla brunatnego - wskazany kierunek rekultywacji leśny kierunek zagospodarowania,
- tereny eksploatacji powierzchniowej surowców w określonych granicach obszarów górniczych (w stosunku do ZG KWB Bełchatów przyjęto projektowany obszar górniczy „Pole Szczerców I”) - w przypadku likwidacji zakładu górniczego przedsiębiorca zobowiązany będzie do przeprowadzenia rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej. Rekultywacja powinna być prowadzona zgodnie z kierunkiem określonym w decyzji organu samorządu terytorialnego.

7th Polityka planistyczna

Na terenie gminy Sulmierzyce nie występują tereny zamknięte i ich strefy ochronne oraz nie wskazuje się obszarów:

- wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
- rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

7th1st Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wskazane w części studium dotyczącej uwarunkowań pokrywają cały obszar gminy Sulmierzyce. Założenia polityki przestrzennej w zakresie planowania przestrzennego dotyczą głównie jednostkowych zmian planu miejscowego wynikających z przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę (w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne) lub korekty przeznaczenia

określonego w niniejszej edycji studium.

7th2nd   Obszary przestrzeni publicznej

Przestrzeń publiczna to obszar mający szczególne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. Wspólnie użytkowana i kształtowana przestrzeń przez lokalną społeczność jest podstawą jej istnienia, integracji oraz rozwoju sąsiadujących z nią terenów.

Wyznaczone obszary przestrzeni publicznej obejmują tereny zieleni urządzonej zlokalizowane w Sulmierzycach.

7th3rd   Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

Planowane inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 483 na odcinków Bogumiłowice – Strzelce Wielkie,
- budowa magistralnego gazociągu wysokiego ciśnienia Wieluń – Pajęczno – Radomsko – Przedbórz.

Planowane inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- budowa, przebudowa i modernizacja dróg gminnych i powiatowych, w tym również ich ukształtowanie w nowych liniach rozgraniczających, stosownie do zakładanej kategorii,
- rozbudowa infrastruktury technicznej na nowo projektowanych terenach zabudowy mieszkaniowej, usługowej,
- realizacja projektowanego zbiornika wodnego,
- rozbudowa i modernizacja sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w szczególności systemu kanalizacji sanitarnej.

7th4th   Wymogi obronności i ochrony cywilnej

Wymogi obronności i obrony cywilnej zabezpiecza się poprzez:

- realizowanie zadań związanych z zapewnieniem ochrony i dostaw wody, produktów żywnościowych oraz płodów rolnych na terenie gminy uwzględniających sytuacje szczególne,
- zapewnienie ochrony sanitarnej w strefach ujęć wody pitnej,
- uzbrojenie istniejącej sieć wodociągowej w hydranty naziemne lub odpowiednie zbiorniki wodne z możliwością wykorzystania tych elementów w sytuacji szczególnej i dla celów przeciwpożarowych,
- zapewnienie stosownej strefy ochronnej wzdłuż linii elektromagnetycznych 110 kV,
- powiązanie sieci dróg tworzących podstawowy układ drogowy gminy z siecią dróg zewnętrznych (m.in. drogą wojewódzka nr 483),
- rozwijanie łączności informatycznej i radiowej pomiędzy wszystkimi służbami technicznymi i ratowniczymi na terenie gminy,
- utrzymanie w gotowości do użycia specjalistycznego sprzętu, materiałów i środków technicznych w razie zaistnienia potencjalnego ryzyka,
- współpracowanie komórek organizacyjnych Urzędu Gminy ze służbami, inspekcjami, strażami, instytucjami oraz organizatorami w celu zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych.

IV Podsumowanie

1st Polityka funkcjonalno-przestrzenna

Sporządzenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest niezbędnym ogniwem procesu planowania przestrzennego, który ustawowo jest procesem ciągłym. Studium, jako etap poprzedzający plany miejscowe, wskazuje pełen zakres możliwości realizacji przedsięwzięć planistycznych, idei i zamierzeń rozwoju oraz ograniczeń czy ochrony, w bliskiej i dalszej perspektywie czasowej.

W trakcie opracowywania przedmiotowego dokumentu kierowano się zasadą zrównoważonego rozwoju. Niniejszy dokument spełnia jego podstawowe kryteria:

- cele społeczne realizowane przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, aby umożliwić społeczeństwu stopniowe osiągnięcie poprawy jakości życia, poprzez proporcjonalne rozmieszczenie ludności w stosunku do miejsc pracy i układów osadniczych, zachowanie prawidłowych relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami zamieszkania, pracy, odpoczynku, usług i administracji, wskazanie korzystnego techniczno-przestrzennego standardu środowiska człowieka, kształtowanie środowiska przestrzennego kreującego nowe jakościowo potrzeby i wartości społeczne,
- cele kulturowe osiągnięte przez takie kształtowanie struktur przestrzennych, które chronią istniejące dziedzictwo kulturowe przed zniszczeniem lub dewastacją, poprzez powiązanie obiektów historycznych z krajobrazem naturalnym i wkomponowanie ich we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne oraz poprzez tworzenie nowych istotnych wartości kulturowych,
- cele ekologiczne osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych oddziałujących hamująco na dewastację środowiska i tworzących warunki umożliwiające jego aktywną ochronę poprzez zgodność charakteru i struktury zagospodarowania przestrzennego z cechami i walorami środowiska

przyrodniczego, zgodność intensywności zagospodarowania z naturalną chłonnością środowiska oraz jego odpornością na zniszczenia, eksponowanie wartości krajobrazowych i ich harmonijne łączenie z zagospodarowaniem, tworzenie warunków zapewniających ochronę unikatowych wartości środowiska oraz umożliwiających odzyskanie utraconej równowagi ekologicznej,

- cele ekonomiczne osiągnięte przez kształtowanie struktur przestrzennych tworzących warunki wzrostu efektywności gospodarowania poprzez racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i istniejącego majątku, kształtowanie elastycznych struktur przestrzennych, podatnych na dalszy rozwój, kształtowanie warunków przestrzennych tworzących korzystne procesy, kształtowanie układów przestrzennych, których struktura zwiększa sprawność i niezawodność funkcjonowania.

W wyniku przeprowadzonych analiz dokonano waloryzacji obszaru gminy i określono politykę funkcjonalno-przestrzenną. Plansza „Kierunki zagospodarowania, polityka funkcjonalno-przestrzenna”, przedstawia lokalizację poszczególnych obszarów i struktur przestrzennych. Dokładne przypisanie i określenie funkcji danego obszaru nastąpi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego z wymaganą w tych opracowaniach precyzją i stopniem uszczegółowienia. Wszelkie działania przestrzenne na obszarach nie objętych tzw. obowiązkiem sporządzenia planu, wymagają również wyprzedzających działań planistycznych obejmujących obowiązkowo obszar docelowy wraz ze strefą kontekstu przestrzennego.

2nd Objasnienie zmian w nowym opracowaniu w stosunku do poprzedniej edycji studium

Różnice pomiędzy edycją studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulmierzyce, a zmianą zatwierdzoną uchwałą XX/121/2012 Rady Gminy w Sulmierzycach z dnia 31 maja 2012 r. wynikają przede wszystkim z konieczności uaktualnienia zawartych danych oraz zakresu problematyki jaka powinna zostać uwzględniona w w/w opracowaniu zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647 z późn. zm.).

Do najważniejszych zmian należy zaliczyć:

1. wyznaczenie nowych oraz weryfikacja istniejących terenów przeznaczonych pod zabudowę,
2. wyznaczenie obszarów lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii, a w szczególności ogniw fotowoltaicznych,
3. wyznaczenie terenów eksploatacji kopalin,
4. uwzględnienie istniejącej zabudowy zagrodowej zlokalizowanej na terenach rolnych,
5. aktualizację danych dotyczących uwarunkowań środowiskowych, kulturowych oraz infrastrukturalnych.

3rd Wpływ uwarunkowań na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego

Przy opracowaniu Studium kierowano się kryteriami wynikającymi ze stanu istniejącego, szeregu uwarunkowań, w tym przepisów odrębnych - szczególnie w zakresie ochrony środowiska, ochrony przyrody, dóbr kultury, ochrony kompleksów gleb oraz zapewnieniem bezpieczeństwa mieszkańców w związku z ograniczeniami wynikającymi m.in. z lokalizacji na obszarze gminy dróg o znaczeniu ponadlokalnym. Rozstrzygnięcia planistyczne nastąpiły przede wszystkim przy uwzględnieniu wymogów ładu przestrzennego i zapewnienia zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że poszerzone tereny budowlane wyznaczone zostały przy zachowaniu wartości środowiska, przyrody, środowiska kulturowego, a przede wszystkim walorów krajobrazowych. Przy sporządzaniu Studium uwzględniono dotychczasową politykę przestrzenną wynikającą z opracowań planistycznych.

Jako zasadę przyjęto ochronę i rozwój oraz przekształcenia i intensyfikację istniejących walorów i zjawisk. Jako wartości rozwojowe wprowadza się: stopniowe przekształcanie rozproszonej zabudowy w zwarte zespoły w obrębie miejscowości, wspieranie różnych form aktywności gospodarczej wspomagające rozwój społeczno-gospodarczy oraz uaktywnienie gospodarcze wyznaczonych terenów usługowych i przemysłowych. Realizacja zadań powinna obejmować różne perspektywy czasowe, niejednokrotnie determinowane czynnikami będącymi poza władzą samorządu gminy.

Koncepcja zawarta w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ostrówek” wskazuje na wzrost aktywności gospodarczej, dostosowanej do zmiennych uwarunkowań i potrzeb, a jednocześnie chroni i rozwija istniejące walory przyrodniczo-kulturowe i wskazuje możliwość polepszenia

warunków życia jej mieszkańców oraz podnoszenia rangi gminy w strukturze powiatu.

4th Interpretacja zapisów i ustaleń studium

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r. poz. 647) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie jest aktem prawa miejscowego, lecz jedynie dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy. Jednocześnie ustalenia zawarte w studium są wiążące dla organów gminy sporządzających plany miejscowe. Ustalenia zawarte w tekście i załącznikach graficznych studium wyrażają jedynie kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru, nie są zaś ścisłym przesądzeniem o formie i granicach zainwestowania i użytkowania terenów. Określenia dotyczące formy użytkowania terenów dotyczą podstawowych i uzupełniających lub towarzyszących rodzajów zabudowy. Na terenach tych mogą być realizowane także inne formy zabudowy, pod warunkiem nie pozostawiania w sprzeczności z formami określonymi w studium. Przy opracowywaniu planów miejscowych dla terenów przeznaczonych pod zabudowę należy przewidzieć zieleń publiczną, stwarzającą warunki do wypoczynku i rekreacji, a jednocześnie stanowiącą o estetyce danego terenu. Poza drogami wskazanymi na załączniku graficznym studium, w zależności od potrzeb społeczności lokalnej, możliwa jest realizacja nowych dróg gminnych, których przebieg zostanie ustalony w drodze decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej lub w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Nowe obiekty winny spełniać wskaźniki i kierunki określone w niniejszym opracowaniu.

5th Uzasadnienie przyjętych rozwiązań i synteza ustaleń projektu zmiany studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy to opracowanie strategiczne dla rozwoju przestrzennego gminy Sulmierzyce. Mimo, że nie ma ono rangi prawa miejscowego, to jednak stanowi oś systemu planowania przestrzennego na poziomie gminy.

W opracowanym dokumencie znalazły się informacje wynikające z:

- rozpoznania aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów

związanych z jej rozwojem,

- sformułowania kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy, a także podstawowych zasad polityki przestrzennej i zasad ochrony interesu publicznego,
- konieczności integrowania polityki przestrzennej państwa z interesami gminy, a także wpływanie na formułowanie zadań rządowych, wojewódzkich i powiatowych, związanych z priorytetami rozwoju gminy,
- zbiorów informacji stwarzających warunki dla promocji przestrzennych walorów gminy w celu lokowania działalności związanej z preferowanymi formami aktywności gospodarczej i społecznej.

Podczas kolejnych etapów realizowania opracowania analizie poddane zostały istniejące opracowania planistyczne i branżowe oraz wnioski złożone przez zainteresowanych. W ten sposób określone zostały potrzeby i aspiracje społeczeństwa, władz i przedsiębiorców, a także zjawiska wpływające na samą przestrzeń gminy. Ustalone zostały:

- stan środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- stan i faktyczne wyposażenie w infrastrukturę techniczną, transportową i społeczną,
- potencjał demograficzny,
- potencjał ekonomiczny i gospodarczy gminy,
- sytuacja na rynku pracy oraz problemy związane z bezrobociem.

Zebrane informacje posłużyły do przeanalizowania ich pod kątem możliwości przestrzennego kształtowania gminy. Wyniki przeprowadzonych badań stanowią bazę do określenia kierunków rozwoju gminy oraz rozpoznania jej predyspozycji i możliwości z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. Wyznaczone tereny inwestycyjne w pełni wystarczają na zabezpieczenie potrzeb gminy w zakresie terenów budownictwa mieszkaniowego, działalności usługowej i gospodarczej na najbliższy okres, przy jednoczesnym zachowaniu w stanie nienaruszonym walorów środowiska.

Realizacja ustaleń studium, wynikająca z przeprowadzonych analiz opiera się przede wszystkim na:

- stymulowaniu rozwoju gminy,
- inspirowaniu i realizowaniu programów zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców,

- tworzeniu infrastruktury dla istniejących i planowanych inwestycji,
- zapewnieniu współdziałania samorządu gminy z samorządem powiatowym i wojewódzkim odnośnie prowadzonych analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, zagadnień jego rozwoju, styków pomiędzy gminą a gminami sąsiednimi,
- analizie i kontrolowaniu stopnia wykorzystania gruntów.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że dotychczasowe kierunki rozwoju i istniejące funkcje gminy mogą być kontynuowane, pod warunkiem zwrócenia większej uwagi na zrównoważony rozwój wszystkich z nich oraz na aktywizację mniej znaczących dotychczas funkcji, do takiego stopnia, aby stały się czynnikami napędzającymi rozwój gminy Sulmierzyce.

ROZSTRZYGNIĘCIE O SPOSOBIE ROZPATRZENIA UWAG

Lp.	Data wpływu uwagi	Nazwisko i imię nazwa jednostki organizacyjnej i adres zgłaszającego uwagi	Treść uwagi	Oznaczenie nieruchomości, której dotyczy uwaga	Ustalenia projektu studium dla nieruchomości, której dotyczy uwaga	Rozstrzygnięcie Wójta w sprawie rozpatrzenia uwag		Rozstrzygnięcie Rady Gminy w Sulmierzycach		Uwagi
						uwaga uwzględniona	uwaga nieuwzględniona	uwaga uwzględniona	uwaga nieuwzględniona	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	19.04.2013 r.	Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż art. Przemysłowych Stefan Pacak ul. Strażacka 16 98-338 Sulmierzyce	Prośba o przeklasyfikowanie obszaru wygaszonego terenu górniczego „Dąbrówka” na grunty rolne w związku z zakończoną rekultywacją	Dąbrówka działki nr ewid. 276, 277, 278, 279, 280	tereny eksploatacji kopalin	X				
2.	19.04.2013 r.	Usługi Transportowe Skup i Sprzedaż art., Przemysłowych Stefan Pacak ul. Strażacka 16 98-338 Sulmierzyce	Prośba o przeklasyfikowanie obszaru wygaszonego terenu górniczego „Filipowizna I” na grunty rolne w związku z zakończoną rekultywacją	Sulmierzyce działki nr ewid. 1432, 1426	tereny eksploatacji kopalin	X				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3.	23.04.2013 r.		Prośba o przeznaczenie na cele budowlane i usługowe	Bogumiłowice działka nr ewid. 209	teren zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej	X				<i>dot. rozstrzyg. Wójta:</i> studium określa teren zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej dopuszczające realizację wnioskowanego zamierzenia
4.	08.05.2013 r.		Prośba o poszerzenie linii zabudowy	Dąbrowa działka nr ewid.	teren zabudowy zagrodowej i	X				<i>dot. rozstrzyg. Wójta:</i> studium dopuszcza

				77	mieszkaniowej jednorodzinnej					wyznaczenie innej linii zabudowy niż określona we obowiązującym planie miejscowym
5.	09.05.2013 r.		Prośba o nieustanawianie terenów chronionych akustycznie od północnej strony działki nr ewid. 239/7	Bogumiłowice działki nr ewid. 268, 269, 270, 271, 208, 272	tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne	X				
6.	09.05.2013 r.		Prośba o zapisanie w studium, że obszar w ramach miejscowości Piekary przeznaczony się pod jedną elektrownię wiatrową – urządzenie wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy nieprzekraczającej 450 kW	Piekary działka nr ewid. 264	tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne, obszar rozmieszczenia elektrowni wiatrowych – urządzeń wytwarzających energję z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW	X				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
7.	22.05.2013 r.	PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów Rogowiec ul. Św. Barbary 3 97-400 Bełchatów	Prośba o: 1) zmianę przeznaczenia terenów położonych w sąsiedztwie taśmociągów w przebiegających przez północną częśći gminy na tereny infrastruktury technicznej 2) korektę w tekście studium zapisów dotyczących zaopatrzenia w wodę – błędnie określono wydajność w studni PVI/VII-2 będącej w rzeczywistości piezometrem sieci obserwacyjnej nie posiadającym zasobów eksploatacyjnych 3) uzupełnienie	1) Kuźnica działka nr ewid. 2134/1 2) tekst studium <i>Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego</i> pkt. 6.2.a. <i>Zaopatrzenie w wodę</i> 3) tekst studium	1) tereny produkcyjno- usługowe 2) „Ujęcie „Dąbrówka” składa się z dwóch studni: - E-2 o głębokości 101 m i ustalonej wydajności Q = 77,1 m ³ /h i s = 10,41 m, - PVI/VII-2 o ustalonej wydajności Q = 63,00 m ³ /h i s = 30,57 m.” 3) tekst studium	X X X				

			zapisów tekstu studium o informację dotyczące zbiornika wodnego w miejscowości Dworszowice Pakoszowe 4) o wprowadzenie na rysunkach studium aktualnego zasięgu leja depresji	4) obszar gminy	4) wszystkie ustalenia studium	X				
--	--	--	---	-----------------	--------------------------------	---	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			5) zawarcie w tekście studium informacji dotyczącej zbiorników „Dygudaj” i „Winek” o następującej treści – wskazane obiekty spełniają funkcję zbiorników wodnych przez okres zasilania ich wodami kopalnianymi 6) wskazanie na rysunkach studium projektowanego obszaru górniczego „Pole Szczerców I” 7) przesunięcie granicy obszaru wymagającego rekultywacji do granic terenu eksploatacji kopalin 8) zaznaczenie trasy przełożenia południowo-zachodniego rzeki Krasowa 9) usunięcie z terenów eksploatacji Pola Szczerców nieaktualnych stanowisk archeologicznych – na wskazanym terenie przeprowadzono	5) tekst studium 6) obszar gminy 7) tereny eksploatacji kopalin – Pole Bełchatów 8) obszar gminy 9) tereny eksploatacji kopalin – Pole Bełchatów	5) tekst studium 6) tereny eksploatacji kopalin 7) tereny eksploatacji kopalin – Pole Bełchatów 8) tereny wód powierzchniowych 9) stanowiska archeologiczne		X		X	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			10) poszerzenie na załączniku graficznym uwarunkowania terenu eksploatacji powierzchniowej zgodnie z planszą kierunki 11) właściwe określenie istniejącego zagospodarowania na działce – rozgraniczenie gruntów rolnych i leśnych	10) tereny eksploatacji kopalni – Pole Bełchatów 11) Kuźnica działka nr ewid. 2134/1	10) tereny eksploatacji kopalni – Pole Bełchatów 11) tereny leśne, tereny rolne	X	X		X	
8.	13.05.2013 r.		Prośba o przekształcenie działki rolnej na zabudowę mieszkaniowo-usługową	Wola Wydrzyna działka nr ewid. 68/3	tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne	X	X		X	<i>dot. rozstrzyg. Wójta:</i> studium uwzględnia lokalizację zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej we wschodniej części działki
9	13.05.2013 r.		Prośba o przekształcenie działki rolnej na budowlaną	Dworszowice Pakoszowe działka nr ewid. 1051/2	tereny rolne		X		X	
10	14.05.2013 r.		Prośba o przekształcenie działki na cele budowlane	Sulmierzyce działka nr ewid. 1506/1	tereny rolne		X		X	
11.	23.05.2013 r.		Prośba o przekwalifikowanie całej działki na zabudowę usługową	Ostrołęka działka nr ewid. 24/1	tereny zabudowy usługowej, tereny rolne	X				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12.	28.05.2013 r.		Prośba o: 1) przeznaczenie na zabudowę mieszkaniową jednorodziną	1) Sulmierzyce działki nr ewid. 1447/1, 1457/1, 1458/4, 1459	1) tereny zabudowy produkcyjno-usługowej, tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne, tereny	X				

			2) uwzględnienie drogi w miejscowości Filipowizna	2) Sulmierzyce działki nr ewid. od 1447/1 do 1459	przeznaczone do zalesienia 2) tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne, tereny przeznaczone do zalesienia		X		X	
13.	03.06.2013 r.		Prośba o przekształcenie: 1) całej działki na zabudowę usługową – lokalizacja tartaku 2) na zabudowę zagrodową i usługową	Eligiów działki nr ewid. 1) 63 2.a) 57/2 2.b) 142	1) tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny leśne i przeznaczone do zalesienia 2.a) tereny przeznaczone do zalesienia 2.b) tereny leśne i przeznaczone do zalesienia	X				<i>dot. rozstrzyg. Wójta:</i> 2.a) pas zabudowy wzdłuż drogi – zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa jednorodzinna
14.	03.06.2013 r.		Prośba o przeznaczenie działki na elektrownie słoneczną	Sulmierzyce działka nr ewid. 1339/1	tereny rolne	X				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
15.	03.06.2013 r.	AGATRANS Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Jacek Kierasiński Żłobnica 35 97-410 Kleszczów	Prośba o przeznaczenie działek na działalność gospodarczą – wydobywanie złóż mineralnych, kopalnię piasku z rekultywacją pod ogniwa fotowoltaiczne	Eligiów działki nr ewid. 131/1, 132/4, 133/4, 110, 137/3, 138/3, 139/2, 113/2	tereny zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rolne, tereny leśne, obszar rozmieszczenia ogniw fotowoltaicznych	X	X		X	<i>dot. rozstrzyg. Wójta:</i> uwaga uwzględniona z wyłączeniem działki nr ewid 131/1 oraz południowej części działki nr ewid. 139/2